

Täysistunto

Tiistai 16.6.2020 klo 14.02—16.54

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 16.54.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.02—16.00) ja puhemies Anu Vehviläinen (16.00—16.54).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on 12.6.2020 valinnut puheenjohtajakseen edustaja Markus Lohen.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 22/2020 vp.

3. Perustuslakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 27/2020 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi perustuslakivaliokunnan varajäseneksi edustaja Markku Eestilän.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 neljännen lisätalousarvioesityksen (HE 88/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 97/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.03 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys neljännen lisätalousarvion täydentämisestä koostuu keskeisesti kahdesta ehdotuksesta, joiden antaminen siirtyi täydentävään osaan johtuen esitysten valmisteluajataulusta — se on muuten hyvä perustelu.

Ensimmäiseksi, suojelupoliisille esitetään valtuutta tehdä uudisrakennusta koskeva vuokrasopimus. Momentille ei tämän johdosta ehdoteta lisärahaa. Hanke on mukana Seenaatin investointikehyksessä ja vuokratustannukset kevään JTS-päätöksessä vuodesta 24 alkaen.

Toiseksi, lasti- ja matkustaja-alusvarustamoille ehdotetaan yhteensä enintään 24,7 miljoonan euron tukea liikennöintiin koronaviruspandemian aiheuttamassa tilanteessa. Suomen talouden, elinkeinoelämän kuljetusten ja matkustajaliikenteen kannalta on keskeistä turvata riittävän merikuljetuskapasiteetin toimivuus kaikissa olosuhteissa. Ensisijaisena tavoitteena on kuitenkin liikenteen markkinaehtoinen toiminta ja elpyminen koronarajoitusten tilanteen salliman asteittaisen poistumisen johdosta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän, edustajat, pitämään turvaväliä salissa työskennellessänne.

14.04 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia valtiovarainministerille tämän lisäosan esittelystä.

Voi sanoa, että tässä on todellakin kahdesta tällaisesta toimesta kysymys, joitten valmistelu on sitten edellyttänyt tämän lisääjän saamista.

Mutta toiseen näistä nyt kiinnittäisin kyllä huomiota, tähän suojelupoliisille ehdotettavaan valtuuteen sitoutua viraston toimitilahankkeeseen, sen suhteen, onko tämä tällainen niin sanottu koronalisäbudjettiasia alun alkaenkaan. Elikkä olisiko tämä ollut sellainen asia, jonka olisi voinut hoitaa varsinaisessa budjetissa sitten syksyllä? Se on sinällänsä varmasti tarpeellinen ja ihan asiallinen esitys, mutta kuitenkin tässä on korostettu sitä, että nämä toimenpiteet olisivat ennen kaikkea sellaisia, jotka liittyvät nimenomaisesti koronan hoitamiseen.

Toisena asiana tässä on tämä lasti- ja matkustaja-alusvarustamoille ehdotettu tuki, 24,7 miljoonaa euroa — sinällänsä sekin erittäin tarpeellinen. Ja totta kai, niin kuin tuossa ministeri totesi, on ensisijaista se, että markkinaehtoinen toiminta elpyy ja matkustajaliikenne palautuu. Erityisesti Helsinki—Tallinna-välillä tuo matkustajaliikennehän on jo eilisestä lähtien ollut, voisi sanoa, huomattavan paljon vilkkaampaa. Mutta tässä olisin halunnut ministeriltä vielä varmistaa sen, että kun tässä momentin perusteluissa puhutaan siitä, että mahdollisesti jää käyttämättä satatuhatta euroa ja että sitä voitaisiin käyttää liikennöinnin tukemiseen, niin ilmeisesti on kuitenkin kysymys siitä sadastatuhannesta eurosta, joka on tarkoitettu tämän avustuksen toimeenpanon ja valmistelun edellyttämiin selvityskustannuksiin. Tämä on tässä momentin perusteluissa koko lailla epäselvästi ilmaistu, mutta tällainen tieto sitten on saatu, että tästä tässä olisi kysymys. Täällä puhutaan myöskin siitä, että tämä tuki on lähtökohtaisesti yhdelle alukselle ainoastaan kolmen kuukauden jaksolle,

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

elikkä kyse on todellakin tällaisesta määräaikaisesta tuesta, ja sitten todellakin tähän liittyy myöskin tämä valtiontukisäännökseen annettava asetus. Näille varustamoille, jotka hakevat tätä tukea, tulee asettaa julkisen palvelun velvoite tai muu liikennöintivelvoite tuetun reitin, aluksen tai vuorotiheyden suhteen. Niin kuin täällä perusteluissa todetaan, tätä tullaan sitten jälkikäteen myöskin arvioimaan.

Arvoisa puhemies! Tässä on tärkeää, että meillä pystytään varmistamaan se, että meidän varustamot pysyvät pystyssä ja että tästä liikennöinnistä, joka on nyt esimerkiksi tavari liikenteen osalta osoittautunut koronaepidemian kohdalla tarpeelliseksi, pystymme huolehtimaan.

Toki tässä olisi toivonut, että tässä yhteydessä [Puhemies koputtaa] jo erilaisia työllisyystoimenpiteitä oltaisiin hallituksen puolelta esitelty, mutta, niin kuin tuossa ministeri totesi, kysymys on lisätalousarvion täydentämisestä.

14.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä täydennys on osa hallituksen neljättä lisätalousarviota, jota viime viikolla täällä salissa käsitelimme. Silloin lainasin keskustan kansanedustaja Markus Lohea, joka kuvasi pääministeri Marinin vasemmistohallituksen toimintaa tviitillä: ”Olo on hieman samanlainen kuin olisin käynyt luottokortilla ostoksilla. Kaikkea hyvää ja tarpeellista tuli hankittua. Lasku tulee kuitenkin myöhemmin.”

5,5 miljardia on tämä lisätalousarvio, ja tänä vuonna tehdyillä päätöksillä pääministeri Marinin hallitus ottaa jo lähes 20 miljardia lisää valtionvelkaa, ja vuosihan on vasta puolivälissä. Koko vuoden menoista itse asiassa jo lähes kolmasosa rahoitetaan velanotolla.

Menokohteet ovat sinänsä varmasti tärkeitä ja perusteltuja kuten aina, ja miksi eivät olisi — tämä hallitus, kuten sen edeltäjät ja seuraajatkin, pystyy ilman budjettirajoitetta helposti osoittamaan vaikka tuplasti tai triplasti perusteltuja menokohteita esimerkiksi koulutukseen, tutkimukseen, sosiaaliturvaan, terveyspalveluihin ja infrahankkeisiin. Rahan jakaminen eri kohteisiin ei sinänsä ole kovin vaikeaa ja vaativaa — itse asiassa rahan jakaminen on valtaosan poliitikoista ydinosaamista. Kun puhe taasen käännetään tuloihin ja vieläpä tulojen lisäämiseen, niin tekijöiden joukko harvenee.

Edustaja Essayah kävi läpi sitä, mitä kaikkea tässä esityksessä on, minä otan muutaman huomion siitä, mitä tässä ei ole:

Tästä puuttuu, arvoisa puhemies, edelleen kaikki ne työllisyystoimet, joita on peräänkuulutettu. Odotimme, että nyt tässä täydennyksessä ne työllisyystoimet tähän liitetään — ei liitetty, ei yhden yhtä työllisyystoimea. Valtiovarainministeriön ylijohtaja Spolanderkin totesi, että ”elvytyksen ja jälleenrakennuksen rinnalla pitää pian päättää toimista, joilla vankennetaan julkista taloudenpitoa pidemmällä aikavälillä”. En tiedä, totesiko hän tälläkin kertaa näistä työllisyystoimista, että niitä odotellessa.

Olen varma, että moni eläkeläinen myös odotti, että nyt se vappusatanen tulee tässä täydennyksessä, mutta sekin puuttuu tästä esityksestä — ei tullut. Ja pääministerin haastattelutunnilla pääministeri Marin totesi, että eläkeläisten 100 euron eläkekorotus ei tule tällä kaudella etenemään. Hän meni jollain tavalla nyt tämän taloustilanteen taakse. Hallitusohjelmassa kuitenkin todetaan: ”Käynnistetään kolmikantainen selvitys siitä, miten työeläkejärjestelmän sisällä voitaisiin parantaa pienimmillä työeläkkeillä olevien asemaa. Osana tätä selvitystä selvitetään keinoja, joiden avulla voitaisiin nostaa alle 1 400 euron työeläkekeitä [Puhemies koputtaa] nettomääräisesti 100 eurolla työeläkemaksuja nostamatta.” Ei tässä puhuttu [Puhemies koputtaa] mitään taloustilanteesta. Kysyisin valtiovarainministeri

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

[Puhemies koputtaa] Vanhaselta: onko todella niin, että nyt tämä eläkeläisille luvattu 100 euron [Puhemies: Aika!] eläkekorotus on peruttu? Pääministeri Marin totesi, että ”valitettavasti ympäristö on muuttunut niin paljon, että en usko, että tähän on mahdollisuuksia tällä kaudella palata”.

14.11 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Minä en nyt ymmärrä tätä, että millä tavalla eläkeasiat liittyvät tähän lisätalousarvion lisäykseen. [Timo Heinonen: Ne puuttuvat tästä!] — No, ei niitä ole tähän esitettykään tässä vaiheessa. — Ja sitten työllisyyteen liittyen: Täällähän on erittäin paljon työllisyystoimia, mitkä työllistävät. Täytyy katsoa näitä väylähankkeita ja sitä, mitä kaikkea viedään eteenpäin. Näillä on työllistävä vaikutus [Timo Heinonen: Pysyviä työpaikkoja!] ja elinkeinoelämää elvyttävä vaikutus, todellakin [Timo Heinosen välihuuto].

Siis tämä lisätalousarvio on lisäys tähän neljänteen lisätalousarvioon, ja täällä on, niin kuin on todettu, suojelupoliisin puolelle, mutta en puutu siihen, lähinnä tarkastelen näitä liikennepuolen hankkeita.

Esimerkiksi Tampereen raitiotien ykkös- ja kakkosvaiheen suunnittelu: Rakentamisen avustamiseen ollaan osoittamassa, se on tervetullutta varmaan — edustaja Asellkin sen myöntää — ja sitten kaiken kaikkiaan näihin MAL-sopimuksiin, joista nyt tällä hetkellä ollaan neuvottelemassa, tai taitaa olla niin, että ministeri Harakka käy neuvonpitoa näistä hankkeista.

Sitten Liikenne- ja viestintävirasto osoittaa varoja myös Mellunmäki—Tikkurila—Aviapolis—Lentoasema-pikaraitiotien suunnitteluun: avustuserien yhteismäärä saa olla enintään 6,1 miljoonaa euroa, ja siitä tulee sitten olla 30 prosenttia suunnittelukustannuksia.

Sitten myös väyläverkon kehittämiseen osoitetaan resursseja: elikkä rakentamistöitä ei aloiteta ennen kuin rakentamisen kannalta väistämättömät vesiluvat ja Venäjän viranomaistoimiluvat ja mahdolliset sopimusmuutokset on käsitelty ja hyväksytty, ja tämä liittyy Saimaan kanavan hankkeeseen, elikkä siellä täytyy olla suunnitelmat ja osapuolten sopimukset selvät ennen kuin tämä lähtee liikkeelle.

Sitten avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin: Sinne myönnetään momentille kaikkiaan 32,3 miljoonaa lisäystä. Tämä 24,7 miljoonaa osoitetaan lasti- ja matkustajalusvarustamoille koronaepidemiasta aiheutuvien negatiivisten tilanteitten korjaamiseen.

Arvoisa puheenjohtaja, tässä lyhyesti.

14.14 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tässä nyt tehtävässä täydennyksessä tehdään monia tärkeitä päätöksiä nimenomaan Suomen kehityksen ja työllisyyden kannalta. Edustaja Piirainen nostikin esiin tämän paketin tärkeät ratikkahankkeet niin Tampereelle ja Tampereen seudulle kuin sitten tänne pääkaupunkiseudulle, Mellunmäen, Tikkurilan ja Aviapoliksen välille. Tässähän on kyse nimenomaan isoista tulevista sitoumuksista maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimusten yhteydessä.

Nämä hankkeet on nyt tärkeää saada liikkeelle, sillä tiedetään, että näillä ratikkahankkeilla ja muilla raidehankkeilla on monia positiivisia vaikutuksia jo suunnitteluvaiheessa. Se väite, etteikö tässä tehtäisi työllisyystoimia, on yksiselitteisen väärä, koska esimerkiksi Tampereella on nähty, että jo pelkästään tieto ratikkahankkeen olemassaolosta, ennen kuin rakentamista edes aloitettiin, lisäsi asuntorakentamista, lisäsi Tampereen vetovoimaa, lisäsi työpaikkojen määrää ja lisäsi ihmisten kiinnostusta ja intoa muuttaa Tampereelle. Tämä

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

myös auttoi meitä alentamaan asumisen hinnan nousua, mikä on Tampereella ollut nopeinta koko maassa ja mikä on ollut vakava este sille, että seuduilta, joilla on vähemmän tyhjiä työpaikkoja, päästäisiin muuttamaan Tampereelle, missä on sitten ollut suhteessa enemmän työpaikkoja, ajoittain jopa työvoimapulaa, etenkin asiantuntija-aloilla. Siksi nimenomaan tällaisilla kaupunki-infraa ja Suomea kehittäville hankkeilla on valtava merkitys työllisyyden kannalta. Ne sekä itsessään työllistävät ja luovat elinvoimaa että myös mahdollistavat sen, että yhä useampi ihminen pääsee muuttamaan työpaikkojen perässä.

Tässä yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota nimenomaan siihen, että tässä ei nyt puhuta pelkästään Tampereen ratikasta vaan myös mahdollisista jatko-osista, joissa ratikkaa laajennetaan Pirkanmaan alueella ja nimenomaan helpotetaan sitä tilannetta, että ensinnäkin yhä harvempi tarvitsee joka päivä omaa autoa ja perheessä ei ehkä tarvita enää kahta autoa mutta myös se työmatka sujuu jopa nopeammin kuin omalla autolla. Ja niillä seuduilla, minne ei ratikkaa välttämättä saada, ollaan nyt aiemmin jo päätetty edistää lähijuna-hankkeita, jotka jälleen helpottavat sitä ihmisen arkea, kun pitää vaikkapa yhteensovittaa työtä, perhettä ja vaikkapa vanhoista sukulaisista huolehtimista ja miettiä, kuinka kauas kotoaan on valmis lähtemään töihin. Tässä hyvin konkreettisesti laajennetaan sitä aluetta, jolta ihminen voi mielekkäästi hakea työpaikkaa ja luottaa siihen, että oma arki ei mene siitä sekaisin. Voi luottaa siihen, että on edelleen esimerkiksi taloudellisesti mahdollista asua sitten vaikkapa siellä vähän edullisemman ympäryskunnan alueella ja käydä edelleen töissä siellä keskustaupungissa, missä asuminen on sitten suhteessa valitettavasti hieman kalliimpaa. Kuten sanottua, tämä auttaa [Puhemies koputtaa] myös puuttumaan siihen haasteeseen, ettei asuminen olisi siellä maakunnan keskustaupungissa kalliimpaa.

Eli näillä hankkeilla [Puhemies koputtaa] on nimenomaan merkittäviä vaikutuksia niin Suomen päästöihin kuin ihmisten mahdollisuuksiin [Puhemies: Aika!] elää sujuvaa arkea ja sitä kautta siihen työllisyyteen. — Kiitos.

14.17 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvioesitys on paikallaan tässä tilanteessa, jossa meillä koronaviruksen vaikutukset vielä vaikuttavat voimakkaasti sekä kansantalouteen että myöskin ihmisten elämään, ja siinä suhteessa tämä on erinomaisen paikallaan.

Jäin hieman pohtimaan edustaja Heinosen puheenvuoroa siinä suhteessa, kun hän toteasi, että tässä lisätalousarviossa ei olisi työllistäviä vaikutuksia. Tässähän on runsaasti niitä, runsaasti merkittäviä investointeja. [Timo Heinonen: Paljonko pysyviä työpaikkoja?] Täällä viitattiin edellisessä puheenvuorossa muun muassa raidehankkeisiin, väylähankkeisiin, ja voin omasta puolestani puhua Vantaan tilanteesta: nimenomaan se pikaraitiotie, jonka me tulemme rakentamaan Mellunmäestä Aviapolikseen asti, on erinomainen lisäelvyttävä tekijä Vantaan taloudelle monella tavalla ja myöskin asujaimistolle, me saamme selkärankaa tämän pikaraitiotien kautta. Nämä ovat erinomaisia investointeja, ja on hienoa, että tässä tulee valtio vastaan.

Jäin myöskin miettimään sitä, kun edustaja Heinonen puhui asiasta, jota tässä lisätalousarviossa ei ole, ja on oikeastaan ymmärrettävää, että ei ole. Nyt me reagoimme koronavirukseen, ja eläkkeistä puhuminen — juuri tässä yhteydessä ei ehkä ole se kaikkein taroituksenmukaisin paikka tätä seikkaa avata. [Timo Heinonen: Ostovoimaa!] Mutta edustaja Heinosta voin helpottaa siinä mielessä, että kun puhumme näistä pienimmistä eläkkeistä, niin on aika ymmärrettävää, että suoraan takuueläkkeisiin, kansaneläkkeisiin tehtävät korotukset valtion budjetista tässä tilanteessa eivät ole mielekkäitä. On erinomaista,

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

että te siteeraatte hallitusohjelmaa — tähän olette vannoutunut hallitusohjelman kannattaja näissä puheenvuoroissa, mitä te olette täällä käyttänyt — ja on hienoa, että te edelleenkin olette vahva kannattaja hallitusohjelman osalta. Kyllä, olette oikeassa, että kolmikannassa voidaan hyvin keskustella siitä, [Timo Heinonen: Pääministeri Marin ilmoitti, että ei!] kuinka pienimpiin eläkkeisiin voitaisiin saada työeläkejärjestelmän sisällä näitä voimavaroja. Kannattaa muistaa, että viime vuosi työeläkejärjestelmän historiassa oli historiallisen rajun nousun vuosi, 11,5 prosenttia, reaaliuotot kasvoivat 22 miljardia euroa. [Ben Zyskiewicz: Entä tämä vuosi?] Kyllä, vuoden alussa, ensimmäisellä neljänneksellä, siitä on mennyt lähes se 22 miljardia euroa, mutta jälleen osakemarkkinat ovat elpyneet ja siellä on voimavaraa.

On muistettava, että Suomen eläkerahastot lakisääteisenä järjestelmänä ovat maailman suurimmat suhteessa kansantuotteeseen. Useimmissa maissahan ei ole lakisääteistä rahoitintijärjestelmää, [Timo Heinonen: Mutta Marin sanoi, että ei käy!] vaan ne ovat työmarkkinapohjaisia, kuten Isossa-Britanniassa, Tanskassa ja Hollannissa, tai yksityisiä rahastoja. Suomessa tämä lakisääteinen eläkerahastointi on kaikkein mittavinta maailmassa, ja on ymmärrettävä, että niistä koroista on mahdollista neuvotella myöskin pienempiin eläkkeisiin, mutta sen aika ei ole, edustaja Heinonen, nyt. [Eduskunnasta: Miten lupaukset?]

14.20 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Tänään olemme saaneet lukea valtiovarainministeriön uusimman ennusteen tulevien vuosien taloudesta ja Suomen julkisen talouden kehityksestä, ja kyllähän sitä ennustetta lukiessa käy selväksi, että eduskunnalla ja maan hallituksella on edessään karmea urakka saada tämän maan talous ja julkinen talous kuntoon, velkaantuminen pysähtymään ja loppumaan sen jälkeen, kun tämä kriisi on ohi. Mutta, herra puhemies, on kuitenkin hyvä muistaa se, että Suomen julkinen talous oli jo ennen tätä kriisiä haavoittuvainen vastaanottamaan tätä tilannetta, ottamaan näin voimakkaasti lisää velkaa. Tämä suunta oli juuri saatu muutettua edellisen hallituksen jälkeen, velkaantumiskehitys kulki oikeaan suuntaan, eli velkaantuminen väheni, ja työllisyys kasvoi voimakkaasti, mutta tämä hallitus teki merkittävän suunnanmuutoksen vuosi sitten hallitusohjelmaneuvoittelussa. Silloin päätettiin lisätä merkittävästi julkisen talouden menoja, todettiin, että tavoitellaan korkeampaa työllisyyttä — mutta kaikki keinot ja toimet sysättiin kolmikantavalmisteluun, josta nyt vuoden jälkeen ei ole kuulunut eikä näkynyt yhtään mitään, ei yhtään ainutta työllisyystoimea näiden kaikkien uusien menojen rahoittamiseksi. Tämä on kuitenkin myös hyvä muistaa.

Herra puhemies! Tämä hallituksen työllisyyspolitiikka on herättänyt tässä salissa paljon keskustelua, ja ymmärrän sen oikein hyvin. Me itse asiassa kysyimme tässä salissa viime viikolla työministeri Haataiselta, että mikä tämä hallituksen työllisyyspolitiikan tavoitteenasetanta tällä hetkellä on. Aikaisemmin te siis olette hallituksessa todenneet, että te tavoittelette sitä 60 000 työllistä, joista 30 000 työllistä täytyy olla päätettynä syksyn budjettiriihessä. No, nyt sitten taas kevään aikana pääministeri Marin on viitannut kintaalla tälle koko työllisyystavoitteelle, mutta nyt sitten taas tässä lisäbudjettineuvotteluitten jälkeen budjettitiedotteessa todetaan, että hallitus asettaa budjettiriihessä uuden, korkeamman työllisyystavoitteen. No, kyllähän te voitte korkeamman työllisyystavoitteen asettaa, mutta jos teillä ei ole yhden ainoaa keinoa, miten te aiotte tämän työllisyystavoitteen toteuttaa, niin kyllähän se on pelkkää sanahelinää.

Mutta, herra puhemies, kysyn nyt valtiovarainministeri Vanhaselta — kun te varmasti tiedätte, mikä tämä tavoitteenasetanta siis on — että mitä siis syksyn budjettiriihen päätös-

ten myötä tarkalleen ottaen — montako tuhatta, montako kymmentä tuhatta työllistä — täytyy saada aikaiseksi. Mikä on se uusi, korkeampi työllisyystavoite, minkä hallitus tulee asettamaan, ja paljonko siis keinoja jää sinne muuhun valmisteluun? Uskon, että tässä salissa aika moni muukin kansanedustaja haluaa nyt kuulla nämä vastaukset.

14.23 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Olen hyvin tyytyväinen: tässäkin lisätalousarvion täydentämisesityksessä on varsin runsaasti toimia, jotka tuovat työllisyyttä ja turvaavat työpaikkoja. Tietenkään pirkanmaalaisena ja tamperelaisena en voi olla iloitsematta siitä, että meidän alueellemme niin täällä jo mainitut raideinvestoinnit, niin lähijunan edistäminen kuin ratikat, kuin sitten asuntorakentaminenkin saavat enemmän valtion tukea. Siellähän tuli Tampereen seudulle uutta tukea muun muassa asuntojen, ihmisten kotien, rakentamiseen.

Kun kuuntelin, puhemies, tätä vähän ikävää kritiikkiä, mitä kokoomukselta tulee, niin jotenkin melkeinpä toivon, että ainakaan siellä Pirkanmaalla ei kuultaisi näitä Heinosen puheenvuoroja [Kimmo Kiljunen: Eikä Vantaalla!] — eikä Vantaalla, sanoo edustaja Kiljunen — koska siellä voisivat kansalaiset hieman ihmetellä, että eikö kokoomus tue näitä alueille tuiki, tuiki tärkeitä hankkeita liikenteen suhteen ja asuntorakentamisen suhteen, jotka muuten ovat myös niitä työllisyystoimia. Arvoisa kokoomus, täällä on neljä lisätalousarviota, joissa jokaisessa on runsaasti työllisyystoimia: runsaasti rahaa yritysten tukemiseen, yrittäjien toimeentulon tukemiseen, työpaikkojen säilyttämiseen, konkurssien ehkäisemiseen, kriisinhoitoon tässä ja nyt. Alkaa kuulostaa hivenen enemmän kuin hämmentävältä se, että jatkuvasti, viikosta toiseen, kokoomus täällä toistaa, että ei ole työllisyystoimia. Tässä tehdään valtavasti toimia, jotta ihmisten työpaikat säilyisivät. Tässä hoidetaan kriisiä.

Mitä tulee kokoomuksen tavoitteenasetantaan, niin teidän argumentaationnehan tunnetaan. Teille sana ”työllisyystoimi” on yhtä kuin leikkaustoimi. Katsoin teidän työllisyystoimianne. Me kaikki tiedämme, että niihin kuuluvat työttömyysturvan leikkaus, [Sinuhe Wallinheimo: Paikallinen sopiminen!] toimeentulotuen leikkaus, tulevien eläkkeiden leikkaus työttömiltä. On hyvä, valtiovarainministeri, että näitä työttömyystoimia tai työllisyystoimia — mutta voisimme puhua työttömyystoimista, kun kerran kokoomuksesta on kysymys — ei näissä lisätalousarvioissa sisällä ole ollutkaan. Eli arvoisa kokoomus, tavoitteenasetanta teidän osaltanne on mielestäni hieman horjuva.

Viime viikolla, kun tuli tämä lisätalousarvio, jossa on paljon työllisyystoimia, Petteri Orpo tviittasi, että hän ei voi mitenkään hyväksyä tätä vastuutonta rahalinkoa. Tätä vastuutonta rahalinkoa ei voi Petteri Orpo hyväksyä, ja kun samaan aikaan kokoomus ei nimen nyt, vaikka kysyimme useasti, tämän 5 miljardin lisätalousarvion sisällä yhtäkään toimea, jota te ette olisi hyväksyneet, ja samaan aikaan edustaja Heinonen täällä on heitellyt satoja miljoonia euroja, satoja miljoonia euroja lisämenoesityksiä, niin kyllä tässä tavoitteenasetanta, puhemies, on hivenen [Puhemies koputtaa] ollut hukassa.

14.26 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! En aio provosoitua edellisestä puheenvuorosta — siihen voi sitten ehkä edustaja Heinonen vastata omalla ajallansa — mutta haluan kuitenkin puhua myös tästä talouspolitiikasta. Aloitan toki siitä, että on ihan hyvä asia, että nämä MAL-sopimukset on saatu aikaan, [Pia Viitanen: Kyllä!] ja on ihan varmasti kyllä niin kuin täällä edustaja Suomela sanoi, että totta kai esimerkiksi Tampereen seudulla sillä on merkitystä, että raitiotie ja lähijunaliikenne etenevät, ja sillä on tietysti myös välillisiä

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

työllisyysvaikutuksia, niin että se on ihan positiivinen juttu. Mutta ei kai täällä salissa nyt kukaan oikeasti kuvittele, että valtiontalouden hoitaminen on niin yksinkertaista, että kun velkarahalla toteutetaan julkisia investointeja, niin sillä tämä valtio pysyy pystyssä? Jos se olisi näin yksinkertaista, että kun otetaan vain velkaa ja investoidaan sitä julkisiin kohteisiin, niin meillä menee hyvin, niin maailmassa ei olisi yhtään ainoata maata, jolla olisi talousongelmia.

Valitettavasti se ei ole näin yksinkertaista, vaan kyse on siitä, onko meillä sellainen toimintaympäristö, että suomalaiset yritykset pärjäävät kansainvälisessä kilpailussa, ja juuri sen takia tullaan nyt myös niihin työllistämistoimiin, joilla on oikeasti merkitystä kilpailukyvyyn kannalta. Silloin esimerkiksi paikallinen sopiminen on tärkeä asia, mutta se ei ole koskaan ollut ajankohtaisempi kuin se on juuri tällä hetkellä, koska nyt on sellainen vaihe menossa, että maailmantalous tiukkenee, entistä vähemmän on tarjolla suomalaisille yrityksille liiketoimintaa maailmalla ja kilpailu on entistä kovempaa. No isommat yritykset ovat lähinnä paikallisen sopimisen piirissä työehtosopimusten kautta, mutta niiden alihankkijat eivät ole, koska ne ovat järjestäytymättömiä yrityksiä usein, ja juuri nyt pitäisi rasvata tämä meidän oma kone mahdollisimman tehokkaaseen iskuun, jotta suomalaiset yritykset pärjäävät kansainvälisessä kilpailussa, koko alihankintaketju pärjää. Sitä kautta meille tulee työllisyyttä, ja sitä kautta meille tulee kansainvälisen kaupan kautta rahaa meidän omaan talouteen, jolla me voimme tätä julkista taloutta täällä parantaa ja valtion velkataakkaa myöskin pitkässä juoksussa keventää. Jos me nyt ikään kuin nukumme onnemme ohitse tässä niin että ei tehdä mitään... Toki myönnän sen, että kukaan ei voinut tietää tätä koronaa, mutta nyt valitettavasti voidaan sanoa, että tässä vaiheessa näyttää siltä, että meidän työmarkkinakierros oli liian kallis tähän tilanteeseen. Nyt on oikeasti vaara, että me menetämme työpaikkoja sen takia, että me emme pärjää kilpailussa, ja tämä huoli kannattaisi hallituksen ottaa vakavasti.

14.29 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Ennen tänne täysistuntosaliin tuloa valtiovarainministeri Vanhanen kävi opposition kanssa läpi momentin perusteluja, ja kiittän häntä hyvästä yhteistyöstä: vaikka arvatenkin on kiireisiä aikoja, niin silti hän löysi aikaa myös opposition kanssa käytävään vuoropuheluun.

Mitä tulee sitten näihin edustaja Piiraisen mainitsemiin työllisyystoimiin, joita kuulemma tässäkin esityksessä huomattavasti on, niin muistutan, että Hetemäen exit-työryhmä mainitsi, että tarvittaisiin itse asiassa 240 000 uutta työpaikkaa vuoden 2023 loppuun mennessä, ja hallitus on itse silti puhunut 60 000:sta. Kaikki ymmärtävät, että nämä ovat riittämättömiä, mutta yhtä lailla kaikki ymmärtävät myös työelämäprofessori Vihriälän taloustyöryhmän madonluvut siitä, että Suomi velkaantuu nyt kovemmin kuin 90-luvulla, ja sen, että pelkät työllisyystoimet eivät tällaisenaan tule riittämään.

Mutta kun aiemmassa puheenvuorossa edustaja Heinonen otti esille — arvatenkin viitaten pääministeri Marinin puheeseen haastattelutunnilla — vappusatasen, sen, ettei sitä tästä löydy, niin eihän sitä tietenkään tästä lisätalousarviosta löydy, mutta tässä asiassa kannattaa kuunnella edustaja Kiljusta. Hän totesi puheessaan, että aika ei ole nyt. [Kimmo Kiljunen: Juuri nyt!] Tämän vuoksi sitä ei ole tässä lisätalousarviossa. Kiljunen arvatenkin viittaa siihen, että sen aika oli ennen vaaleja, jolloin kerrottiin, että tällainen vappusatanen tulee, ja nyt kun vaalit on käyty, niin tietenkään sitä ei täältä löydy — näin itse tämän asian käsittän.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Sitten, edustaja Suomela mainosti näitä raitiohankkeita ja kaikkia tällaisia, jotka kuulemma auttavat työllistymiseen merkittävästi, ja nämä toimet ovat kuulemma elvyttäviä. Kun kuitenkin samaan aikaan suunnitellaan ruuhkamaksuja, niin miten tämä sitten kannustaisi työssäkäyntiin? Miten se elvyttäisi taloutta, että työssäkäyville suunniteltaisiin tällainen lähes veroluonteinen työssäkäyntimaksu? Kyllä minä pyydän teitä harkitsemaan tätä vakavasti. Jos työllisyystavoitteisiin halutaan päästä, edes tähän 60 000:een, niin siihen ei varmastikaan päästä sillä, että suunnitellaan vielä lisämaksua työssäkäyville. Eihän tässä ole talouden eikä oikeastaan minkään näkökulmasta mitään järkeä. Millainen työllisyistoimi tämä nyt on? [Puhemies koputtaa] Ehkä edustaja Viitanen osaa tähän vastata.

14.32 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kiittää ministeri Harakkaa näistä lisäyksistä, mitä tähän kohtaan on nyt tuotu liikennepuolelle — ja miksen myöskin tuotetta valtiovarainministeri Vanhasta — ja myöskin siitä, että nämä MAL-sopimukset on saatu pakettiin. Ainakin meillä Pirkanmaalla päin oli selkeästi huolestuneisuutta muun muassa siitä asiasta, kuinka näitä ratahankkeita ja raitiotiehankkeita aletaan tekemään ja suunnittelemaan, että miten valtio niihin sitten sitoutuu mukaan. Se toi selvää huolestuneisuutta, ja siihen haluttiin varmuutta. On hienoa, että tämä paketti on saatu oikeaan suuntaan, kiitos siitä.

Erityisen tyytyväinen olen tietysti siihen, että meidän lähijunapilottiimme sitoudutaan ja siihen saadaan jatkoa, elikkä Tampereen ja Nokian väliseen, ja että myöskin muuta, Lempäälän suuntaan ja Oriveden suuntaan olevaa, joukkoliikennettä kehitetään edelleen, siitä myöskin kiitos. Nämä ovat tärkeitä tietysti koko seudulle ja koko hallitukselle ja koko Suomelle, kun tässä yritetään ilmastotavoitteita saada kasaan, ja tärkeitä myös elinkeinoelämälle ja ihmisten sujuvalle liikkumiselle näissä kasvukeskuksissa.

Sitten, mitä aiemmin oli tuossa lisätalousarvio 4:ssä, niin haluan tässä yhteydessä vielä kiittää hallitusta siitä hyvinvointipaketista, minkä se on siinä panostanut lasten ja nuorten hyvinvointiin ja myöskin perheiden palveluiden vahvistamiseen. Myöskin erittäin tärkeä asia on tämä korkeakoulujen aloituspaikkojen lisääminen, mitä aikaisemmin tuossa peräänkuulutin, ja haluan myös siitä kiittää, että se on myöskin toteutunut tai toteutumassa. Hyvää työtä hallitukselta.

14.34 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Kaikki lisätalousarviossa ja tässä täydentävässä esityksessä esitetyt rakentamista ja korjaustoimintaa edistävät toimenpiteet työllistävät ja samalla elvyttävät Suomen taloutta tehokkaasti. Näillä investoinneilla on merkittävä vaikutus, sillä jokainen asuntorakentamisen ja liikenneinfran rakentamisen työpaikka luo kerrannaisvaikutuksena lisää työpaikkoja. Korkotukivuuden korotuksen ohella tällaisia toimia ovat esimerkiksi vihreään elvytykseen lukeutuva energiatehokkuusavustusten valtuuden nostaminen sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksiin sidottujen puurunkoisten kerrostalojen korotetut käynnistysavustukset.

On todella hienoa ja myönteistä, että MAL-sopimukset on saatu uudistettua Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseuduilla, ja odotamme toki myös uusien alueiden kanssa käynnissä olevien MAL-neuvottelujen loppuunsaattamista. Jotta MAL-sopimukset saadaan toteutumaan, tarvitaan ehdottomasti myös nämä tässä esillä olevat lisätalousarvion täydentävän osan liikenneinvestoinnit, kuten esimerkiksi Mellunmäki—Tikkurila—Aviapolis—Lentoasema-pikaraitiotien suunnittelu. Jotta kunnat sitoutuvat rakentamaan lisää todella kipeästi kaivattuja kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja, tarvitaan nämä MAL-sopi-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

musten liikenneinvestoinnit, jotka lisätalousarviota täydentävässä esityksessä ovat, joten kiitos hallitukselle tästä valmistelusta.

14.36 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Oppositio kysyi tiettyjen asioiden perään, joita tässä esityksessä ei ole, myöskin sellaisten asioiden perään, joita he eivät itse toivoisi siellä olevan, [Kimmo Kiljunen: Nimenomaan!] mikä kertoo ehkä erikoisesta mielenlaadusta.

Kriisi pitää hoitaa palasina. Jokaisella toimella on tietty ajoitus. Nyt keskitytään siihen, että työpaikat pelastetaan, että talous saadaan pidettyä pystyssä kriisin yli. Kohta päästään jälleenrakentamiseen.

Kaikki nämä vaiheet ovat tärkeitä. On paljon puhuttu rakentamisen elvyttävästä vaikutuksesta. Näin sinänsä on, mutta siinäkin pitää muistaa, että jaksotus on siinä oleellista. Rakentamisen tilanne ei tällä hetkellä vielä ole heikko, ja silloin jos työvoimapulan aikana siihen kauheasti satsataan, niin lopputulos ei välttämättä ole ihan se toivottu, eli jaksotus tässä pitää varmaan myöskin ottaa huomioon.

20 miljardia velkaa on käsittämättömän iso määrä yhden vuoden osalta. On tehty ennennäkemättömiä toimia, ja on ihan selvä, että tämä vaikuttaa huomattavasti seuraavien vuosien tilanteeseen ja myöskin asettaa huomattavia vaatimuksia meille tässä talossa siihen, miten tätä taloudellista tilannetta saadaan sopeutettua. On myöskin selvä, että sopeuttamisen tiekartta pitää piirtää mahdollisimman pian. Se ei ole ylihuomisen asia, se ei välttämättä ole huomisenkaan asia, vaan siihen pitää ryhtyä ihan heti.

60 000:n lisätyöpaikka-, lisätyöllisyysvaatimus, on nyt vaihtunut huomattavan paljon isommaksi. Se tarkoittaa myöskin sitä, että ei ole varaa valita niistä toimista vaan kaikki toimet pitää ottaa käyttöön. Voidaan elvyttämällä luoda työpaikkoja, luodaan työpaikkoja palkkatuella, luodaan työpaikkoja paremmilla työvoimapalveluilla, mutta luodaan työpaikkoja myös paikallisella sopimisella, sen edistämällä, sillä, että pureudutaan työn tekemisen kannustimiin, sekä työn tarjontaan että kysyntään. Nyt ei ole se hetki, että voidaan valita yhtään tointa pois. Kaikki pitää ottaa käyttöön, kaikki pitää perin pohjin tutkia ja katsoa, minkälaisella paletilla päästään sellaiseen tilanteeseen, että valtiontalous saadaan tasapainoon.

14.38 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Tämän neljännen lisätalousarvion yhteydessä hallitus toteuttaa useita toimia, joilla turvataan talouden ja työllisyyden kasvun edellytyksiä — lämpimät kiitokset siitä. Valtio on sitoutunut rahoittamaan merkittävästi neljää kaupunkiseutua valtion ja kaupunkiseutujen kesken solmittavan maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen myötä. Tämä on erittäin perusteltua, sillä MAL-sopimus on valtakunnallisesti merkittävä tekijä kasvavien kaupunkiseutujen elinvoiman ja koko Suomen kilpailukykyyn kannalta.

Tämän koronakriisin keskellä ja sen jälkeen näiden sopimusten merkitys korostuu entistään. Kasvun ja elinvoiman tukemiseksi valtio kohdistaa MAL-alueelle taloudellisia resursseja ja tukea asuntotuotantoon, kunnallistekniikan rakentamiseen, liikennejärjestelmien toimivuuteen, kestäväyyteen ja turvallisuuteen, kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen, joukkoliikenteen tukemiseen sekä infrainvestointeihin. Vastavuoroisesti sopimusseudun kunnat osallistuvat näiden hankkeiden rahoitukseen.

Hallitusohjelman mukaisesti sopimusmenettelyä laajennetaan nyt Jyväskylän, Lahden ja Kuopion kaupunkiseuduille. Uusien MAL-alueiden sopimusneuvottelut ovat käynnisty-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

neet kuluvaan viikon aikana. Nostan tässä yhteydessä esille huoleni siitä, että nyt mukana olevien kaupunkiseutujen sopimusten periaatteet eivät rahoituksen osalta koskisi suoraan uusia sopimusseutuja. Toteutuessaan tämä tarkoittaisi kahden kerroksen MAL-sopimusjärjestelmää, jossa sopimusmenettelyn tavoitteita rakentaa hiilineutraaleja kaupunkiseutuja, vahvistaa asuntotuotantoa ja kasvattaa kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuutta ei uusilla kaupunkiseuduilla voitaisi toteuttaa samoin kuin jo olemassa olevilla.

Arvoisa puhemies! Jyväskylän, Lahden ja Kuopion kaupunkiseutujen osalta on perusteltua, että uusiin MAL-sopimusseutuihin panostetaan myös taloudellisesti asukasluvun mukaan samassa suhteessa ja samoilla periaatteilla. Hallitus on tehnyt äärettömän arvokasta ja hyvää työtä maamme nostamiseksi jaloilleen niin taloudellisesti kuin sosiaalisestikin. Nyt jatkoa ajatellen on perusteltua, että tätä työtä toteutetaan aidosti, valtakunnallisesti ja maantieteellisesti tasavertaisesti niin, että myös näiden uusien sopimusseutujen osalta päästään työhön, kunnolla käyntiin. Eli pidän erittäin tärkeänä sitä, että valtio varautuu jatkossa osallistumaan käynnissä olevissa neuvotteluissa sovittavien toimien riittävään rahoitukseen. — Kiitos.

14.41 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tästä esityksestä valtion neljännen lisätalousarvion täydennykseksi erityisesti täytyy nostaa esiin Vantaan ratikan suunnitteluun määriteltä rahoitus ja kiittää siitä, sinällään asiallisesti se sovittiin toki jo MAL-sopimusneuvotteluiden yhteydessä. Muutenkin tässä oli sellaisia rahoituskohteita, jotka kuuluvat tähän MAL-sopimuspakettiin ja sinällään toki ovat osa tätä lisätalousarviota mutta olisivat varmasti tulleet eduskunnan käsiteltäväksi jossain muussakin vaiheessa, ja niihin on valtion julkisen talouden suunnitelmassa pitkälti varauduttu. Tätä nimitystä Vantaan ratikka voi täällä ihan hyvin käyttää, vaikka siellä se Mellunmäki on mukana, eli vaikka tämä meneekin sinne Helsingin puolelle ja Helsinki siinä pienessä osassa osallistuu, niin pääosinhan tämä kulkee Vantaan puolella.

Sen sijaan se, mitä vähän huolestuneena seurasin, oli se, että MAL-sopimusneuvotteluissa vaikutti siltä — julkisuudessa olleiden tietojenkin mukaan — että valtion tahto osallistua näihin raskaisiin raidehankkeisiin, jotka hyödyttävät koko Suomea, olisi vähentymässä, siis suhteellinen osuus siitä, miten valtio osallistuisi tähän. Kun aiemmin tapana on ollut, että valtion osuus on ollut 70 prosenttia, niin nyt esimerkiksi Espoon kaupunkiradan osalta, joka on edellytys esimerkiksi Turun suuntaan nopeuttavan yhteyden rakentamiselle, valtion osuus jää 50 prosenttiin. Huoleni liittyy siihen, että kun kuntien talous on muutenkin tiukoilla, vaikka nyt tässä tämän vuoden osalta valtio tulee avuksi näihin akuutteihin kriisistä aiheutuneisiin lisämenoihin, niin tulevaisuudessa koronan vaikutukset tulevat näkymään pitkälle, monen vuoden päähän. Puhutaan yli neljästä viidestä vuodesta, ja sekin vaatii kunnilta merkittäviä tasapainottavia päätöksiä omaan talouteensa. Sen vuoksi pidän harmillisena, jos tämä on se tendenssi, että valtio katsoo, että kuntien osuuksia kasvatetaan.

Vielä toinen asia, joka ehkä ei ole niinkään kiitos vaan hieman ihmetys: Kun täällä kovasti keuhataan tätä elvytyskokonaisuutta, jonka määräraha-vaikutus kyllä on hallituksen omien perusteluiden mukaan tässä lisätalousarviossa noin 3,6 miljoonaa, niin kuitenkin pääministeri on julkisuudessa todennut, että pääasiallisesti nämä menot ovat vain akuuttiin kriisinhoitoon tarkoitettuja kuluja. Tässä toki on seassa molempia, mutta mikä on valtiovarainministerin näkemys tästä asiasta: onko tämä nyt elvytyspaketti, vai onko tämä akuuttia kriisinhoitoa? Olen ymmärtänyt, että hallituksen itse tilaaman asiantuntijatyöryhmän

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

suositus on, että kun elvytystoimista päätetään, ja se kokoluokka ei juuri tätä lisätalousarviota suurempi heidän arvionsa mukaan olisi, niin samassa yhteydessä tulisi sitten päättää niistä taloutta tervehdyttävistä toimista, joilla saadaan myös [Puhemies koputtaa] tulopuolta pitkällä aikavälillä kasvatettua?

14.44 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen täällä kehui vuolaasti MAL-sopimuksia ja Tampereelle tulevaa raitiotietä ja muita elvyttäviä, nimenomaan Tampereelle kohdentuvia, toimenpiteitä. Ne toki työllistävät, ja kun rakennetaan, niin me tiedämme, että se työllistää keskimäärin lähes parikymmentä ihmistä, kun miljoonalla rakennetaan, ja puolet veroista palautuu julkiselle sektorille, kuntaan tai valtiolle. Kyllä tämä lähtökohtaisesti on aivan oikeata työllisyyden tukemista, kun investoidaan, mutta tietysti on toinen juttu, mihin investoidaan, eli ovatko nämä nopeita liikenneyhteyksiä, palvelevatko ne koko maan kilpailukykyä ja vientiä, ja otetaanko siihen velkaa — näitä voidaan aina spekuloida. Mutta toinen juttu: kun edustaja Mäkinen täällä jutteli erinomaisessa puheenvuorossaan, niin hän totesi, että kun nämä MAL-neuvottelut sitten laajennetaan kosemaan Lahtea, Jyväskylää ja Kuopiota eli tämmöisiä keskeisiä maakuntakeskuksia, niin se on hyvä juttu, ja toivotaan, että sitä rahaa riittää valtiolta myös sinne tukemaan.

Mutta sitten minä nostaisin yhden ryhmän. Muistaakseni niitä seutukaupunkeja on 56, ja siellä asuu lähes miljoona ihmistä, ja minä kun näitä listoja katselin, niin se taisi unohtua ihan kokonaan näistä MAL-neuvotteluista. Kysyisin valtiovarainministeriltä, milloinkahan nämä seutukaupunkien MAL-neuvottelut sitten alkavat. Tulee ikään kuin kolmen kerroksen porukkaa. Täytyyhän Suomen jokaisessa kerroksessa asua ihmisiä, jotka neuvottelevat valtion kanssa, ettei se mene vain joidenkin yksinoikeudeksi.

Mitä tulee tähän työllisyyteen, niin totta kai kaikki sellaiset toimenpiteet ovat tärkeitä, joilla tehostetaan työllistämistä. Jonkunhan tämä sirkus täytyy maksaa, kun nyt rahaa jaetaan elvytyksen ja koronan nimissä kaikkien puolueitten haluamiin kohteisiin. Totean vain, että se ei ole mieleistä, kun ruvetaan työllisyydestä ja yksikkötyökustannuksista ja Suomen teollisuuden kilpailukykyä oikeasti juttelemaan. Viime hallitushan teki ikäviä tekoja kiky-muodossa ja sai paljon kuraa niskaan, ja täytyy kyllä todeta, että oli niillä tietty merkitys Suomen kilpailukykyyn kannalta. 2014—2017 yksikkötyökustannukset laskivat lähes 7 prosenttia kehittyneisiin maihin nähden, ja sillähän Suomen kilpailukykyä rakennettiin ja työllisyyttä nostettiin. Mutta ne ratkaisut eivät ole helppoja. Eli täytyy, kuten edustaja Satonen täällä totesi, kiittää työmarkkinajärjestöjä, että he pystyivät maltillisiin palkkaratkaisuihin. Ne olivat avain siihen, että yksikkötyökustannukset pysyivät maltillisessa haarukassa ja paransivat Suomen kilpailukykyä.

Ja nyt kun näyttää siltä, että tämä nollakorkojen aika vain jatkuu vuosia eteenpäin — emme toki tiedä, kuinka pitkään — ja kun inflaatio oli parina kuukautena negatiivinen eikä se inflaatio näy sinne lähemmäs 2:ta prosenttia menevän millään, niin nytkin kuntasektorille tehtiin 3 prosentin palkankorotukset, ja nehan olivat reaalisesti ottaen elvyttäviä palkankorotuksia, lisäsivät palkansaajien ostovoimaa. Eli kyllä näitä palkkaratkaisuja, jotka ovat Suomelle äärimmäisen tärkeitä, pitää aina peilata siihen, mikä on inflaatio ja missä [Puhemies koputtaa] maailmassa mennään.

14.47 Matias Marttinen kok: Herra puhemies! Aivan lyhyesti vastaan edustaja Viitaselle, joka käytti tehokkaasti oman puheenvuoronsa opposition moittimiseen. En kyllä edustaja Viitaseen puheenvuorosta löytänyt vastausta tähän hallituksen työllisyyspolitiikkaan,

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

mutta uskon, että valtiovarainministeri kylläkin tähän tavoitteenasetantaan sitten vastaa. On hyvä ja tärkeää, että me saamme nyt vihdoin sitten siihen selkeän vastauksen.

Olemme esittäneet jo vuosi sitten syksyllä toimet, joilla arvioiden mukaan 60 000 työllistä pystyttäisiin saamaan Suomeen. Se ero, edustaja Viitanen, kokoomuksen ja hallituksen välillä on se, että meillä sentään on vaihtoehto, teillä ei ole sitäkään. Te ette ole tuoneet eduskuntaan yhden ainoaa esitystä, jolla todellisuudessa pystyttäisiin työllisyyttä pysyvästi, kestävästi nostamaan. On tietysti aivan totta, että kun rakentamisen suhdanne on hidastunut, niin tällaisia tiettyjä julkisia infrahankkeita on ihan perusteltua laittaaakin nyt liikkeelle. Mutta se ajatusmalli siitä, että ikään kuin tällä julkisella elvytyksellä nyt tämä työllisyystavoite hoidettaisiin kuntoon, on kyllä pahasti vinoutunut. Pidän kyllä tärkeänä sitä, että pyritään siihen, että tämmöisestä keskustelusta — velkarahalla elvytys ja sitä kautta taas sitten työllistäminen — päästään eroon.

Eli olemme esittäneet esimerkiksi siis varhaiskasvatusmaksujen alentamista, paikallisen sopimisen lisäämistä, isoa määrää toimia. Luulen, että edustaja Viitanen kannattaa ne ehdotukset myös käydä läpi. [Pia Viitanen välihuuto] Se, mihin hallitus ei ole ottanut tässä myöskään kantaa ja minkä myös edustaja Viitanen hyvin sujuvasti ja tehokkaasti ohittaa, on tosiasia siitä, että Suomen rakenteellinen työttömyys on edelleen erittäin korkealla. On varmasti näin, että rakenteellisia toimia tarvitaan myös monenlaisia, sekä pehmeitä että kovia — sosiaaliturvaan, koulutukseen, verotukseen, moneen paikkaan — jotta mahdollisimman moni suomalainen pystyy tulevaisuudessa tekemään työtä, jotta se työnteko kannattaa aina.

Tämä olkoon nytten tällainen opposition rohkaisupuheenvuoro myös hallitukselle siitä, että kun ensimmäinen vuosi on jo mennyt, olemme nyt koronakriisin keskellä, ensi keväänä hallituksella on jo puoliväliriihi edessä, niin on kyllä surkea tilanne, jos puoliväliriiheen aikaan käytännössä edelleenkään näitä konkreettisia toimia ei ole saatu riittävästi aikaiseksi. Elikkä kyllä tässä nyt aika juoksee tiimalasissa, ja budjettiriiheen kyllä kasvaa aika suuret odotukset myös hallituksen päätöksentekokyvyn kannalta.

14.50 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Tässä lisäbudjetin täydennyksessä on muutama isompi asia. Kiinnitän huomiota siihen, että täällä on Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin -momentti, jossa tehdään lisäys lasti- ja matkustajalaivaliikenteelle, noin 25 miljoonaa. Lisäksi tällä kyseisellä momentilla on myöskin kansallisen uutistoiminnan tuki, 2,5 miljoonaa, ja tiedotusvälineiden tuki, 5 miljoonaa. Kun nämä viestintätuet ovat siis tulleet tässä lisäbudjetissa itsessään ja täydennyksessä tuli tämä matkustaja-alustuki, niin voisiko vielä aukaista hiukan etenkin tämän viestintätuen käyttöä, sitä, kuinka se tullaan käyttämään? Aika huomattavan vähän itse lisäbudjetissa sitä asiaa käsitellään.

Toinen isompi asia tietenkin on sitten tämä suojelupoliisin uusien toimitilojen hankinta, mikä kustantaa noin 11 miljoonaa vuositasolla, ja siinä sitoudutaan jopa 50 vuoden hankintaan. Toki voihan sen sopimuksen katkaistakin sitten myöhemmässä vaiheessa. Mutta kai lähtökohta on se, että se sopimus on hyvinkin pitkä, koska näin iso investointi tehdään. Sehän siis tahtoo sanoa kaikkienensa jopa 580 miljoonan sitoumusta — noin suunnilleen, jos oikein muistan.

Kaikkienensa tämä on hyvin mielenkiintoista, koska valtion velanottohan lisääntyy huomattavasti tämän vuoden aikana. Ongelma tässä tulee mielestäni siinä, että kun menopuoli nousee nyt sinne 67 357 miljoonaan ja kun sitten taas tulopuoli on tippunut noin 500 mil-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

joonaa — elikkä tulopuoli on vain 48 516 miljoonaa, niin kuin ennustetaan kuluvalle vuodelle — niin tämän sopeutuksen pitää olla aika massiivinen.

Mennään sitten tähän maagiseen lukuun 240 000 uutta työpaikkaa: tässähän siis todettiin, että jotta me saisimme jollain lailla vakautettua tämän velkasuhteen, niin täytyy nämä 240 000 uutta työpaikkaa löytää siten, että ne eivät kasvata julkisia menoja. Eli siinä on vielä lisäehto. Tämä tekee tästä kaikesta huomattavan vaikeaa, joten niitä sopeutustoimia täytyisi kyllä alkaa miettimään huolella jo ensi syksynä.

Totta kai oppositiossa annetaan kaikki tuki [Puhemies koputtaa] näille sopeutustoimenpiteille, mitä nyt saadaan aikaan, ja myöskin työllisyystoimenpiteille.

14.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Aavistuksen verran kommenttipuheenvuoronomaisesti toteaisin edustaja Multalalle, joka jo poistui: Kun hän pohdiskeli sitä, että kun tässä menevät autuaasti sekaisin elvytystoimet ja kriisinhoito, niin mistä tässä lisätalousarviossa on oikein kysymys, niin olisin sanomassa vähän niin kuin tässä edustaja Viitasen kanssa puhuttiinkin keskenämme, että nii-in, eiväthän ne mene autuaan sekaisin, kun tämä lisätalousarvio käyttää elvytystoimia kriisinhoitoon. Tämähän tässä on se taustaidea, ja tältä pohjalta lähdetään.

Edustaja Adlercreutz aivan oikein pohdiskeli sitä, että opposition useissakin puheenvuoroissa lähdettiin puhumaan niistä asioista, joita tässä lisätalousarviossa ei ole, ja siitä käynnistyykin vilkas keskustelu. [Arto Satonen: Aivan!] Edustaja Junnila viittasi jopa allekirjoittaneeseen siinä suhteessa, että totesin, että tämän eläkeuudistuksen aika ei ole nyt ja nimenomaan näihin pienimpiin eläkkeisiin tehtävien korotusten aika ei juuri tällä hetkellä ole tässä meillä läsnä. Hän totesi tietenkin, että aika nostaa tämä asia esille oli ennen vaaleja. Mutta haluaisin tarkistaa puhemieheltä: te käsitykseni mukaan johditte hallitusneuvotteluja Suomessa, ja kun hallitusohjelmaan tuli tämä pienimpiin eläkkeisiin tehtävä korotus, niin eikö se hallitusohjelma laadittu vaalien jälkeen eikä vaaleja ennen? Haluaisin tämän nyt ihan vain tarkistaa, että ymmärtäisin tämän tilanteen oikein. Olennaisinta on, että aika ei ole juuri nyt, koska tämä lisätalousarvio on tehty koronakriisin seurausten hoitamiseen — koronakriisistä on kysymys, ja sitä halutaan painottaa.

On totta, että tulee vielä aika, jolloin me kiinnitämme huomion siihen ilmiöön, että eläkkeensaajat ovat Suomessa ainoa tulonsaajaryhmä, jonka elintaso lakisääteisesti laskee, kiitos sen kuuluisan taitetun indeksin. Olen tosi iloinen, että ainakin nyt edustaja Heinonen ja edustaja Junnila ovat vahvasti sitä mieltä, että näissä 8 miljardin euron koroissa, minkä vuodesta 1995 vuoteen 2020 eläkerahastot ovat kasvaneet, on varaa ottaa hieman pienimpiin eläkkeisiin. Kun se aika tulee, niin tulen kyllä ehdottomasti kiinnittämään huomiota edustaja Junnilan ja edustaja Heinosen kannustaviin ja kannattaviin puheenvuoroihin siitä, että pienimpiin eläkkeisiin saadaan korotus — kiitos siitä jo etukäteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt meillä on 10 minuuttia aikaa varattuun tuntiin. Kolme puheenvuoroa, ja sen lisäksi varataan ministereille 5 minuuttia. Eli 5 minuuttia keskusteluaikaa tässä vaiheessa.

14.56 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiljuselle ihan lyhyesti vain, että viittasin pääministeri Marinin haastattelutuntiin, jossa hän viittasi, ettei tätä vapusatasta nyt olla toteuttamassa, kuten ei ollakaan.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Mutta tässä täydentävässä esityksessä on myös tällainen 581 miljoonan euron kummajainen, joka rakentuu Kaartinkaupunkiin, kuten tiedämme. Kaikki ovat varmasti hyvillään sen tärkeydestä ja siitä työstä, mitä suojelupoliisikin meidän hyväksemme tekee, mutta ehkä haluaisin lisäperusteluja, kun ministerille on tulossa puheenvuoro. Kun tämä on kuitenkin 50 vuoden vuokrasopimus ja Senaatti-kiinteistöt ilmeisesti ottaa tästä 12 miljoonaa euroa joka vuosi, niin ehkä hieman haluaisin perusteluja, miksi tällainen näin pitkä vuokrasopimus tehdään ja niin edelleen. Tämä on kuitenkin merkittävä erä, vaikkakaan tässä ei momentille esitetäkään lisämäärärahaa.

Ja sitten jatkaisin lyhyesti näistä työllisyystoimista. Nimittäin tänne Helsinkiinhan kaikista työssäkäyvistä noin 40 prosenttia saapuu Helsingin ulkopuolelta, ja kuten tiedämme, täällä on valtava pula, matalapalkka-aloilla erityisesti. Nyt kun ravintolat ovat auenneet, tarvitaan kokkeja, tarvitaan tarjoilijoita, ja oikeastaan kaikesta on vähän pulaa, niin että miten tämä suunniteltu ruuhkamaksu sitten lisää matalapalkka-aloilla olevien työnhakijoiden halukkuutta vastaanottaa työtä. Täällä jutellaan kauheasti näistä työllisyystoimista ja kaikesta siihen liittyvästä, mutta pidän kyllä erityisen vaarallisena nimenomaan näihin tavoitteisiin pääsemiseksi ja koko talouden kannalta, että Helsinkiin töihin tullaksesi sinun pitäisi maksaa jopa 1 000 euroa vuodessa siitä hyvästä. Tämä ei missään nimessä voi olla työllisyystoimi. Tämä on täysin haitallista, ja pyytäisin ja vetoankin keskustaan, että pidätte siellä puolianne. Erityisesti vihreiden kanssa varmasti joudutte taistelemaan näissä ilmastotoimissa, ja tässä olisitte tienkäyttäjien puolella ja matalapalkka-alojen ja työvoiman puolella. — Kiitos.

14.58 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Pidän sitä tietenkin merkittävänä ja myönteisenä sinänsä, että kokoomuksen edustajat täällä kiinnittävät huomiota omaan puheenvuorooni, erityisesti edustaja Marttinen. Minä en halua, puhemies, tätä pitkittää, mutta tässä nyt jo toista viikkoa tätä käydään. Olen kysynyt kokoomuksen tavoitteenasetannan perään, eli minä en saa siitä selkoa, arvoisa edustaja Marttinen ja kumppanit. Nimittäin samaan aikaan te kritisoitte vahvasti velanottoa, samaan aikaan teidän valiokuntavastaavanne koko ajan — jo viime jouluna, ja sen jälkeen jokaisessa lisätalousarviossa — on esittänyt satoja miljoonia lisämenoja. Silloin kun tämä lisätalousarvio tuli, kokoomuksesta Petteri Orpo sanoi, että tämä on vastuuton rahalinko, jota Petteri Orpo ei voi hyväksyä. Sitten olemme kysyneet, että no, mitä näistä vastustatte — vastustatteko väyläinvestointeja, koulutusinvestointeja. Sitä vastausta ei kuulu. Ja kun tämä viimeinen on noin 5 miljardin euron paketti, puhemies, niin minä nyt haastan kokoomuksen, että ehkä tulevina päivinä sitten te voisitte edes kymmenyksen osalta tästä 5 miljardista kertoa, mitä te ette hyväksy, koska tämä on teidän mielestänne vastuuton rahalinko — eli semmoinen 500 miljoonaa, kerto-kaa edes sen edestä tästä sisällöstä, mitä te ette missään nimessä voi hyväksyä, niin että päästäisiin hieman kärryille tästä kokoomuksen tavoitteenasetannasta.

Näillä sanoilla haaste on heitetty oikeastaan jo toisena viikkona peräkkäin ilmaan, puhemies. Ja jo etukäteen haluan vielä sanoa ministeri Harakalle — joka varmasti kohta käyttää puheenvuoron — että olen kyllä tyytyväinen siitä MAL-kokonaisuudesta noin yleispiirteisesti. Ja varmasti edustaja Eestiläkin kiinnostaa se, että kaiken kaikkiaanhan nämä hankkeet, mitä MAL-sopimusten ja tulevien sopimusten ja pääradan ja kaikkien näiden puitteissa nyt rakennetaan, ovat sellaisia, että kyllä olen aivan varma, että paitsi pirkanmaalaisena voin olla iloinen, niin uskon, että koko maata hyödyttävät nämä investoinnit, mitä näissä sisällä on.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

15.01 Markku Eestilä kok: Puheenjohtaja! Minä en tiedä, kuinka paljon valtiontalous eroaa tämmöisestä henkilökohtaisesta taloudesta. Kyllä minullakin on velkaa, minä olen ottanut velkaa, mutta minulla on jonkunmoinen näkymä, miten minä maksan sen takaisin. Jos minulla ei olisi sitä näkymää, miten minä maksan takaisin, niin en olisi varmasti ottanut velkaa, ja jos valtio on jotenkin erityisasemassa... Minä luulen, edustaja Viitanen, että kokoomuksen kritiikki kohdistuu enemmän siihen, että te olette aika rutkalla ja ronskilla kädellä ottaneet velkaa ja sen tulee joku muu maksamaan aikanaan mutta samanaikaisesti te ette ole kertoneet, millä tavalla te lisäätte oikeasti työllisyyttä.

Kuten äskeisessä puheenvuorossani kerroin, me menemme koviin juttuihin, yksikkötyökustannuksiin ja Suomen teollisuuden kilpailukykyyn, koska teollisuus on kuitenkin makrotasolla se, joka pitää työllisyyttä kasassa ja alihankkijaketjut rasvassa. Ja jos te ette tätä kerro ettekä suostu altistumaan tälle keskustelulle, niin minun mielestäni tämä on vähän niin kuin vastuutonta velkaantumista — vastuullinen velkaantuminen on sitä, että on kuva siitä, miten maksetaan takaisin. Tähän se meidän kritiikkimme perustuu. Sinänsä tässä tilanteessa, missä pudotusta on, me ymmärrämme, että joudutaan ottamaan velkaa, ja se pitää tietenkin tehdä valtion kautta, joka saa negatiivisella korolla velkaa. Itse asiassa tässä jopa avautuisi isoihin infrahankkeisiin hyvä mahdollisuus, mutta se ei varmaan ole tämän puheen pääaihe.

Mutta itse totean, että kyllä meidän pitäisi nähdä työllisyys toisinkin päin, niin, että meillä on nyt toimialoja, joissa on ollut selviä, kovia lomautuspaineita, myös irtisanomispaineita. Ja otanpa yhden esimerkin elvytyksestä, mitä minun mielestäni teidän olisi pitänyt tehdä: Kun te jaatte näitä miljardeja tällä tavalla, niin olisitte panneet vaikka 100 miljoonaa tai 150 miljoonaa autoveron alennukseen. Meidän pitää katsoa, mistä Euroopassa muuten tapahtuu merkittävää tuontia, mistä ihmiset ja yritykset hakevat autoja: Ruotsista ja Saksasta. Ja kun Saksa alentaa tilapäisesti arvonlisäveroa 19:stä 16:een, niin sehän tarkoittaa sitä, että se tuonti Saksasta lisääntyy. Ja jos sitä autoveroa olisi alennettu, niin te olisitte elvyttäneet autokauppaa ja olisi säästytyt silläkin sektorilla irtisanomisilta.

Näitä esimerkkejä meillä oppositiossa on paljon, eli emme me nyt pidä oikeana ihan kaikkea, mitä te olette tehneet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten ministeri Harakka, 2 minuuttia.

15.03 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka: Arvoisa puhemies! Ensiksi vastaus edustaja Vähämäelle, että tätä vaatimatonta mediatukea varten on juuri asetettu työryhmä, joka pohtii, miten se tulisi jakaa sillä tavoin, että sillä mahdollisimman riippumattomasti ja sisältöön puuttumatta voitaisiin vastata tähän koronavirukseen.

Mutta pääosin tämä täydentävä esitys liittyy näitten neljän suurimman kaupunkiseudun MAL-sopimuksiin, joissa asumiseen ja kestäväan liikenteeseen tehdyt investoinnit ylittävät jo 1,3 miljardia euroa, liikenteen osuus yksin on jo yli 700 miljoonaa euroa — ja pääosin tehokkaaseen raideliikenteeseen. Sillä on ilmastovaikutus, mutta sillä on myös työllisyysvaikutus, nimittäin sillä, missä näitä raitiovaunuja valmistetaan. Kysykää Kainuusta Transtechin tehtaalta.

Sinänsä on hiukan ristiriitaista, että oppositio on soimannut meitä valtion varojen haaskauksesta, mutta juuri äsken edustaja Multala sitten taas minua moitti siitä, että valtion puolesta neuvottelijana pidin liian hyvää huolta valtion varoista, kun näitä MAL-sopimuksia tehtiin. Helsingin pormestarikin olisi mielellään vastaanottanut kymmeniä miljoonia li-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

sää veronmaksajien rahoja muualta Suomesta, mutta onneksi vastuulliset kävelivät hänen ylitsensä.

MAL on toki vain yksi osa tätä kokonaisuutta, ilmaston, elvytyksen ja liikenneinvestointien kokonaisuutta, jossa on kolme pakettia: MAL-sopimuksien lisäksi koko Suomeen ulottuvat tiehankkeet, myöskin tämä seutukaupunkeja palveleva elvytyspaketti, ja kolmanneksi tämä teollisen infran kokonaisuus, ja siinä nimenomaan julkiset investoinnit mahdollistavat yksityisen investoinnin. Jos Metsä Group päättää rakentaa Kemiin biotuotetehdastaan, niin se [Puhemies koputtaa] syrjäyttää metsäteollisuuden suurimpana investointina kotikaupunkini Äänekosken investoinnin, [Puhemies koputtaa] ja sen varmaan voimme kaikki pitkin hampain hyväksyä, myöskin siellä oppositiossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja ministeri Vanhanen, 3 minuuttia.

15.05 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Herra puhemies! Kysymyksen suojelupoliisin rakennuksesta: Ensin auliisti myönnän, että vaikka tämä lisäbudjettiesitys on minun nimissäni, tämä oli valmisteltu valmiiksi enkä tunne kaikkia sen yksityiskohtia. Mutta 50 vuoden vuokra-aikaa perustelee tietysti tämän erityisluonne. Tässä esityksessä käytetäänkin termiä ”erityisrakentaminen”, eli tähän rakennukseen tulee sellaisia ratkaisuja, joita normaalissa toimistokäytössä ei tarvittaisi, ja se maksaa varmasti sen tähden enemmän, ja on perusteltua, että sillä on hyvin pitkä vuokra-aika.

Onko tämä budjetti ylläpitoa vai elvytystä, kriisiin vastaamista vai elvytystä? Sekä—että. Tämä laivaliikenteen tuki on selvästi kriisinhoitoa. Se on toiminnan ylläpitämistä tällä hetkellä. Koko viime viikon lisäbudjetti jakautui tässä suhteessa määrärahojenkin osalta melkein fifty-fifty. Siellä on hyvin paljon esimerkiksi kuntien, sairaanhoitopiirien tukemisen osalta puhdasta kriisinhoitoa, menetysten korvaamista, mutta samalla on aloitettu elvytysvaihe.

Edustaja Adlercreutz minusta luonnehti hyvin, että kriisi pitää hoitaa palasina, joilla on oikea ajoitus. Nyt ollaan vaiheessa, jossa on tehty ylläpitoa, varaudutaan myös koronan toiseen aaltoon, mutta on käynnistetty myös elvytystoimet. Elvytystoimissa on tietysti tärkeätä, että elvytystoimien, mitä tehdään — vaikka tämä on joidenkin termien mukaan rahanjakoa sinne sun tänne, eri puolille valtakuntaa — pitää olla sellaisia, että ne ovat valmiita toteutettaviksi. Hyvä esimerkki edustaja Marttiselle on vaikka valtatie 8 Eurajoen kohdalla. Sen suunnittelumäärärahat osoitettiin liikenneministeri Bernerin aikana, edellisen hallituksen aikana, ja kiitos sen, että se oli suunnittelultaan riittävän pitkälle valmis, nyt saatettiin yli 20 miljoonaa kohdistaa tälle tieosuudelle, joka on tavattoman tärkeä Länsi-Suomen rannikolla teollisuuden kuljetuksiin. Se työllistää elvytysmielessä nyt aivan oikea-aikaisesti, mutta sen taloudellinen hyöty kansantaloudelle tulee vuosikymmenten kuluessa, kun tämä on tehty. Tämä on ehkä optimitapaus siitä, mitä elvytys julkisiin kohteisiin on parhaimmillaan.

Oppositiolle kiitos tästä kannustuksesta työllistämistoimiin. Niitä ehdottomasti tulee. Talouskasvu syntyy — ei klassinen teoria ole mihinkään muuttunut — tuottavuudesta ja työvoiman tarjonnasta. Työvoiman tarjonta ei ole se ongelma tässä kriisissä juuri nyt, mutta luonnollisesti meidän pitää päästä valoisampaan aikaan, jolloin myös työvoiman tarjontaa tarvitaan. Itse asiassa viime viikon lisäbudjetissähan oli tämä yli 4 000 korkeakoulupaikan avaaminen yhdelle ikäluokalle. Sehän päinvastoin nyt karsii tarjontaa mutta on perus-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

teltu [Puhemies koputtaa] muista syistä ottaen huomioon nuorten hankalan työllistämislanteen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta

Hallituksen esitys HE 96/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.09 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Ilmeisesti on niin, että ministeri [Puhemies: Ministeri on sairastunut!] — selvä — ei ole päässyt paikalle esittelemään tätä sinällensä tärkeää hallituksen esitystä. Meillähän Suomessa on viitisentuhatta Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaista ja heidän perheenjäseniään, ja heidän oleskeluoikeutensa maassamme on perustunut siihen, että Yhdistynyt kuningaskunta oli EU:n jäsenvaltio 31.1.2020 saakka. Nyt sitten elämme tätä siirtymävaihetta, ja tässä selkeästi todetaan, että siirtymävaiheen aikana nämä oikeudet säilyvät ennallaan, mutta kun siirtymävaihe tulee päätökseen, on selkeää, että niille henkilöille, jotka ovat Suomeen asettautuneet ja täällä elämänsä järjestäneet, me tarvitsemme sen, että heidän oikeutensa eivät tässä tilanteessa heikkene. Kun tämän oleskeluoikeuden rekisteröinnistä johtuvat myöskin muut oikeudet, muun muassa kotikuntaoikeus ja oikeus rekisteröityä työnhakijaksi sekä sosiaaliturvalainsäädännön edellyttämä laillisen oleskelun vaatimus, niin siinä mielessä on tietysti todellakin tärkeää, että tämä Ison-Britannian irtautuminen EU:sta nimenomaan kansalaisten näkökulmasta olisi mahdollisimman kivutonta ja että niiden kansalaisten, jotka ovat rakentaneet elämänsä toiseen maahan, oikeudet edelleenkin jatkuisivat. Tietysti se on mielenkiintoista, millä tavalla Iso-Britannia sitten puolestaan kohtelee muita EU-maitten kansalaisia ja ovatko nämä oikeudet sitten niin sanotusti vastavuoroisia, sillä suomalaisiakin koko joukko asuu Isossa-Britanniassa.

Arvoisa puhemies! Sinällensä on tietysti valitettavaa, että Iso-Britannia eroaa — voisi sanoa, että Suomen kanssa niin sanottu like-minded, samanmielinen maa monissa asioissa, esimerkiksi liittyen vaikka nyt näihin isoihin talouskysymyksiin, joita tällä hetkellä Euroopan unionissa käydään läpi — mutta on tosi tärkeää, että kansalaisten kannalta kuitenkin tässä erovaiheessa ja sitten senjälkeinen elämäntilanne voisi jatkua sellaisena kuin se on tähänkin mennessä ollut. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

15.11 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Suomessa asuu tosiaan noin 5 000 Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaista ja heidän perheenjäsentään, ja brexitin jälkeen Britannista tuli niin sanottu kolmas maa ja sen kansalaisista kolmannen maan kansalaisia. Tämän esityksen tavoitteena on säätää erosopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien määräysten täytäntöönpanosta, jotta nämä Suomessa oleskelevat ihmiset voivat jatkaa oleskeluaan Suomessa. Tavoitteena on myös, että tällä varmistetaan erosopimuksen edellyttämät sujuvat, avoimet ja yksinkertaiset menettelyt näitä jatko-oleskeluoikeuksia haettaessa.

Esityksellä säädetään Suomessa asuville Britannian kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen velvoite hakea erosopimuksen mukaista oleskeluasemaa. Poikkeuksena tästä ovat ne Britannian kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä, joilla on ennen tätä siirtymäkauden päättymistä pysyvä oleskeluoikeus ja sen osoittava asiakirja. Heillä ei ole velvollisuutta hakea kyseisen asiakirjan vaihtamista uuteen, mutta heilläkin on oikeus vaihtaa tuo todistus uuteen oleskeluasiakirjaan, ja tällöin tämän uuden oleskeluasiakirjan saa, kun hakijan henkilöllisyys on tarkistettu, rikostausta on selvitetty — jos siis sellainen on — ja on tehty yleinen turvatarkastus ja nykyinen oleskelupaikka on vahvistettu. Ennen kuin oikeus pysyvään oleskeluun on saatu, niin oleskeluoikeuden voi menettää, jos tämä tilapäinen oleskelu Suomen ulkopuolella kestää liian kauan. Oleskelun tulee olla lisäksi riittävän yhtäjaksoista, jotta se kerryttää tätä oleskeluaikaa pysyvän oleskeluoikeuden saamiseksi. On toki myös teoriassa mahdollista, että oleskeluoikeutta ei jatkossa myönnetä, se evätään tai peruutetaan yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä, mutta Britannian kansalaisten kohdalla tämä on kuitenkin hyvin epätodennäköistä.

Tämä aiheuttaa Maahanmuuttovirastoon lisäkustannuksia arviolta noin 520 000 euroa ja sen lisäksi esimerkiksi ulkomaalaisasian käsittelyjärjestelmän ja hakemuskäsittelyn kautta lisäkustannuksia noin 60 000–90 000 euroa — hieman riippuen siitä, toteutetaanko tätä sähköisen asiointijärjestelmän kautta vai ei, mistä sitten voidaan puhua myös tuon seuraavan pykälän kohdalla.

Mutta, arvoisa puhemies, Britannian kansalaiset ovat jatkossakin erittäin tervetulleita asumaan Suomessa, eikä brexit tässäkään mielessä ole minkäänlainen mörkö.

15.14 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Essayah kävikin jo omassa puheenvuorossaan läpi tätä hallituksen esitystä, mutta muutama lyhyt kommentti vielä tähän aihepiiriin.

Ison-Britannian lähtö, ero on niin Suomelle kuin EU:llekin hyvin valitettava ja ikävä asia. Iso-Britannia on ollut hyvä yhteistyökumppani lukuisissa asioissa, kuten esimerkiksi liiallisen sääntelyn ja kaupankäynnin esteiden purkamisessa. Suomen ei pidä vain sopeutua Britannian lähtöön, vaan tavoitteena tulee loppuun saakka olla Britannian hallittu ero EU:sta ja Suomen etujen turvaaminen EU:n jäsenvaltiona.

Tulevaisuus on tällä hetkellä valitettavasti monelta osin täysin auki, ja se luo epävarmuutta miljoonille eurooppalaisille. Sopimuksen neuvottelemiseen ei ole enää paljoa aikaa. Tästä työstä tulee vaikeaa, mutta siinä on välttämätöntä onnistua. Kansalaisten oikeuksien on oltava neuvotteluissa etusijalla: ihmisten mahdollisuudella asua, työskennellä, liikkua ja kouluttautua, ja lisäksi yritysten mahdollisuudella viedä palveluja ja tuotteita puolin ja toisin. Myös Britannian kansalaisten oleskeluoikeuden turvaaminen Suomessa on erittäin tärkeää. Monet heistä ovat asuneet hyvin pitkään Suomessa ja kokevat olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa, ja tätä on tärkeää vaalia.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

15.15 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys Britannian kansalaisten oleskeluoikeuksista Suomessa on hyvinkin kannatettava asia, ja olisin toivonut, että tässä salissa olisi enemmän kuin yksi hallituspuolueiden edustaja paikalla kuuntelemaan sitä, kun me kannatamme tätä hallituksen esitystä.

Brexit on valitettavasti jäänyt covid-19-kriisin varjoon, mutta se ei kuitenkaan ole poistanut niitä ongelmia, mitkä liittyvät tämän siirtymäkauden jälkeiseen tulevan suhteen neuvotteluun.

Tuossa edustaja Essayah ja edustaja Pelkonen molemmat jo puheenvuoroissaan korostivatkin sitä, miten hyvät kahdenväliset suhteet Suomella ja Isolla-Britannialla on ja miten me olemme perinteisesti olleet samanmielisten maaryhmässä, kun EU:n sisällä ollaan asioista sovittu. Täytyy muistuttaa, että näitä kahdenvälisiä suhteita ovat kaupalliset suhteet, meillä on tiedeyhteisössä erittäin hyvät suhteet, opiskelijavaihto on aktiivista, ja sen lisäksi kannattaa muistuttaa myös kulttuurillisista suhteista. Henkilökohtaisesti olen huolissani meidän kaupallisista suhteistamme: mitä käy 1.1.2021, kun Britannia on ulkona kaikesta — kun epäilen, ettei sitä tulevaa kauppasuhdetta saada neuvoteltua tässä vajaassa puolessa vuodessa. Meillä on huomattava määrä yrityksiä, jotka toimivat Ison-Britannian markkinoilla, he ovat etabloituneita sinne, ja yksi huolenaiheeni on se, syntyykö ensi vuonna esteitä vapaalle kaupalle, tuleeeko sellaisia esteitä, että yrityksillä ei ole enää yhtä sujuvat mahdollisuudet viedä ja tuoda tavaroita tai myydä palveluita kuin tähän asti.

Meidän tavaraviennin suhteen Iso-Britanniaan on Suomen seitsemänneksi suurin markkina-alue, ja erityisen huomattavaa on se, että metsäteollisuus kuitenkin kattaa tästä kolmanneksen, eli sen suhteen tuleva suhde kaupallisella puolella on äärettömän tärkeä. Samalla tavalla täytyy muistaa se, että vaikka tässä me puhumme pääasiallisesti isoista yrityksistä, niin kun me viemme sinne useasti välituotteita, siinä on kysymys myös alihankkijaverkostosta, ja siitä erityisesti kannan huolta, että mikä näiden pk-sektorin alihankintayritysten asema on tulevassa. Tullit, tulliselvitykset vaikeuttavat aina pienten yritysten kaupankäyntiä.

Mutta kaiken kaikkiaan on hyvä, [Puhemies koputtaa] että ihmisten oleskeluoikeuksista päästään eteenpäin, ja toivon voimia niille meidän ministereillemme, [Puhemies koputtaa] jotka jatkossa näitä neuvotteluita käyvät.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Virolainen, totean, että puhemiesneuvosto on suosittanut, että edustajat voivat huoneessaan kuunnella keskustelua, jos ei ole tarkoitus käyttää puheenvuoroa. Sen takia täällä salissa ei välttämättä ole kaikkia paikalla.

15.19 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Ison-Britannian ero Euroopan unionista on valitettava asia niin Suomelle kuin koko Euroopalle. Se on valitettava asia hyvin todennäköisesti myös Isolle-Britannialle itselleen. Iso-Britannia on ollut Suomelle hyvä yhteistyökumppani muun muassa ylettömän sääntelyn ja kaupankäynnin esteiden purkamisessa.

Yhä epävakammassa maailmassa yhtenäinen Eurooppa on merkittävä etu Suomen tulevaisuudelle. Valitettavasti me päättäjät olemme historian saatossa epäonnistuneet tuomaan unionin riittävän lähelle ja ymmärrettäväksi osaksi jokaisen ihmisen perusarkea. Keskustelu Euroopan unionin tulevaisuudesta on tiivistynyt kyllä tai ei -väittelyksi, joka harmillisella tavalla yksinkertaistaa moniulotteisen kansainvälisen yhteistyön vahvuuksia. Vaikka mennyttä on turha kaivella, meidän suomalaisten on ymmärrettävä, että ei ole sat-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

tumaa, että tämän kyllä tai ei -keskustelun ei-puoli sai merkittävää tukea Isossa-Britanniassa myös tietyiltä ulkoisilta tahoilta. Hajanainen Eurooppa palvelee niitä, joille voimakas Eurooppa on uhka.

Mutta katse eteenpäin. Tätä hallituksen esitystä on helppo kannattaa. Ja kuten täällä on jo ansiokkaasti nostettu esiin, kokoomuksen mielestä on tärkeää turvata Britannian kansalaisten oleskeluoikeutta Suomessa. Monet heistä ovat asuneet Suomessa pitkään, ja he ovat osa suomalaista yhteiskuntaa. Uskon, että tämä tie myös neuvotteluissa kulkee molempiin suuntiin, ja mielestäni tätä on syytä vaalia ja kunnioittaa.

Arvoisa herra puhemies! Ison-Britannian eroneuvottelut Euroopan unionista ovat olleet ennakoidun mukaisesti haastavat. Suomen tärkeänä tavoitteena on mahdollistaa Ison-Britannian hallittu ero Euroopan unionista ja siten myös varmistaa Suomen etu osana Eurooppaa, mutta kuten puheeni alussa sanoin, me päättäjät olemme epäonnistuneet tuomaan Euroopan unionin tarpeeksi lähelle ihmistä. Siksi toivon, että nyt viimeistään näissä eroneuvotteluissa pidämme etusijalla kaupallisten suhteiden lisäksi kansalaisten oikeuksia, ihmisten mahdollisuutta asua, työskennellä, liikkua ja kouluttautua molemmin puolin. — Kiitos.

15.21 Arto Satonen kok: Herra puhemies! Täällä on käytetty jo erittäin hyviä puheenvuoroja, kuten viimeksi edustajat Virolainen ja Kaunisto, Essayah, Purra, kaikki tästä aiheesta. Toki on niin, että on erittäin tärkeää turvata Suomessa asuvien brittien oikeudet ja myöskin se, että Britanniassa asuvien suomalaisten oikeudet tulevat turvatuksi. Itse asiassa tämä on varmaan se osa brexitiä, joka on kaikkein parhaimmassa hoidossa. Sen sijaan siitä tulee sitten jo omat haasteensa, että miten sen jälkeen, kun tämä brexit toteutuu, on mahdollista tulla Britanniasta Suomeen tai Suomesta Britanniaan, koska esimerkiksi työluvan saaminen muuttuu ihan olennaisella tavalla.

Mutta, arvoisa puhemies, kun nyt brexististä puhutaan, niin en malta olla viittaamatta vähän siihen, mitä edustaja Kaunistokin sanoi, että kyllä tässä todennäköisesti nyt Britannia sen luokan oman maalin tekee, että vastaavaa ei ole kyllä aikoihin nähty. Toivon olevani väärässä, koska olen brittien ystävä, siellä opiskellut ja täällä myöskin eduskunnan Ison-Britannian ystävyysryhmän puheenjohtaja. Mutta kun katsoo sitä, missä brexitin suosio on korkein, missä myöskin Johnsonin ja konservatiivien suosio oli korkein viime vaaleissa tai missä he voittivat eniten suhteessa aikaisempiin vaaleihin, niin ne olivat nimenomaan sellaisissa teollisuuskaupungeissa ja keskittymissä, joissa on kaikkein suurin riski siihen, että jos tämä vapaakauppa ei lähde toimimaan, niin he menettävät työpaikkansa, ja kyllä pahasti pelkään, että siellä on aikamoisia yhteiskunnallisia haasteita todennäköisesti edessä.

Mitä sitten tähän sopimukseen Euroopan unionin kanssa tulee, niin totta kai on tärkeää, että se sopimus saataisiin aikaan, mutta sen sopimuksen pitää tietenkin olla sellainen, että pelisäännöt ovat samat molemmille. Ei voi olla niin, että Iso-Britannia hyötyy esimerkiksi sillä, että se valitsisi vaikka Yhdysvaltain tien, että se irtaantuisi näistä ympäristösopimuksista, tai että sen työelämän pelisäännöt olisivat olennaisesti toisenlaiset kuin mitä ovat Euroopan unionissa. Totta kai EU:n neuvottelijoiden pitää tästä pyrkiä pitämään kiinni.

Muistan oikein hyvin, että kun oli tilaisuus kuunnella Boris Johnsonia hieman ennen kuin hänestä tuli pääministeri, niin hänen viestinsä oli se, että Britannia on katsonut liikaa Eurooppaan ja heidän kauppasuhteensa on liian voimakkaasti keskittynyt Eurooppaan ja että heidän pitää katsoa koko maailmaa ja etsiä sieltä itselleen uusia kauppakumppaneita, ja hän vetosi siihen, että Aasia kasvaa voimakkaasti ja muut uudet markkinat. Näin se varmaan on, mutta kyllä tässä kauppamaailmassa on niin, että kun edellisestä markkinasta luo-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

puu, niin on kyllä äärimmäisen vaikeaa löytää uusia. Sen Suomikin koki silloin, kun Neuvostoliitto romahti.

15.25 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Euroopan unionissa on tietysti keskeisesti kysymys paitsi arvoperustasta ja sen pohjalta tehdystä yhteistyöstä myös neljästä vapaudesta eli ihmisten, palveluiden, tavaroiden ja pääomien vapaudesta, ja aika usein nämä asiat konkretisoituvat vasta sitten, kun puhutaan ihmisten vapaudesta.

Tässä esityksessähän on kysymys noin 5 000:sta Suomessa asuvasta britistä. Erosopimuksen mukaisen oleskeluoikeuden saatuaan Britannian kansalaiset voisivat jatkaa oleskelua Suomessa myös siirtymäkauden eli vuoden 2020 jälkeen. Oleskeluoikeus annettaisiin eliniäksi, ja se olisi voimassa ainoastaan Suomessa. Samalla tavoin tulee ajatella niin, että suomalaiset opiskelijat ja henkilöt, jotka ovat lähteneet Britanniaan, saavat vastaavia oikeuksia siellä.

Olen sitä mieltä, että Suomen tulee tehdä kaikkensa, että meidän suhteemme Britannian kanssa säilyvät hyvinä senkin jälkeen, kun brexit on toteutunut. Tässä edustaja Virolainen totesi aiemmin, että Britannia on seitsemänneksi tärkein vientimaa meille, ja se on ollut meille tärkeä maa jo pitkään. Se on ollut useille suomalaisille yrityksille — metsäalan viejille etunenässä — se ensimmäinen markkina, jonne lähdetään Pohjoismaiden ja Venäjän jälkeen. Se on perinteisesti ollut se maa, jossa on paljon suomalaisia, ja sellaisena me haluamme sen myöskin säilyttää. Kuten tiedetään, Isolla-Britannialla on myöskin hyvät ja läheiset välit Yhdysvaltoihin. Tämä on hyvä tapa pitää yhteyttä koko anglokieliseen maailmaan, että olemme hyvissä väleissä Britannian kanssa myös brexitin jälkeen.

Tähän on vielä todettava se, että vaikka Britannia nyt lähti Euroopan unionista, niin he ovat edelleen mukana muissa kansainvälisissä yhteisöissä, joista mainittakoon esimerkiksi Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö. Siellä Suomen ja Britannian välit ovat erittäin läheiset ja olemme usein samojen kannanmuodostusten takana.

Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että kysymyksessä on erittäin tärkeä ja hyvä lakiesitys, ja toivon, että tätä yhteistyötä, mikä tässä nyt tämän myötä tulee, pystymme jatkamaan Britannian kanssa ja myöskin suomalaiset saavat vastaavia oikeuksia siellä.

15.27 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on mielestäni hyvä ja perusteltu. Kyse on käytännössä EU:n ja Ison-Britannian välisen EU-erosopimuksen toteuttamisesta sen tärkeimmän kohdan eli kansalaisten oleskeluoikeuden osalta. Tarkemmin sanottuna lakiesitys koskee yhteensä noin 5 000:ta Suomessa asuvaa brittiä. Monet heistä ovat asuneet Suomessa pitkään ja kokevat olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa. Tätä meidän tulisi vaalia, ja tätä myös hallituksen esitys tekee.

Esityksen mukaan Britannian kansalaisten, jotka ovat rekisteröineet EU-oleskeluoikeutensa Suomessa, olisi haettava EU-oleskeluoikeutensa vaihtoa erosopimuksen mukaiseen oleskeluoikeuteen. Näin voitaisiin tarkistaa, että hakijalla on oikeus erosopimuksen mukaiseen oleskeluoikeuteen. Pysyvä EU-oleskeluoikeus edellyttää 5 vuoden oleskelua Suomessa. Niiden, joilla on hallussaan todistus pysyvästä EU-oleskeluoikeudesta, ei olisi välttämätöntä hakea erosopimuksen mukaista oikeutta. Hakeminen olisi kuitenkin suositeltavaa, jotta myös näiden henkilöiden olisi jatkossa mahdollisimman helppoa osoittaa oikeutensa, kun he asioivat Suomessa ja Schengen-ulkorajalla. Hakeminen olisi näille henkilöille maksutonta. Erosopimuksen mukaisen oleskeluoikeuden saatuaan Britannian kansalaiset voisivat jatkaa oleskelua Suomessa myös siirtymäkauden eli vuoden 2020 jälkeen.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Erosopimuksen myötä vastaavanlainen mahdollisuus on myös Britanniassa asuvilla noin 21 000:lla Suomen kansalaisella.

Arvoisa puhemies! Se, mistä EU:n ja Britannian välisissä suhteissa pitää kantaa huolta, on sopimus EU:n ja Britannian uudesta suhteesta. Edistyminen itse neuvotteluissa on ollut todella hidasta, ja Ison-Britannian EU-eron siirtymäkausi päättyy vain runsaan kuuden kuukauden kuluttua. Työstä tulee vaikeaa, mutta siinä on välttämätöntä onnistua. Kaikkien osapuolten etu on se, että niin sanottu kova brexit vältetään. Siksi olisi huojentavaa kuulla tuoreimmat uutiset siitä, että neuvotteluja tehostetaan. Neuvotteluissa etusijan pitää olla kansalaisten oikeuksilla, ihmisen mahdollisuudella asua, työskennellä, liikkua ja kouluttautua ja lisäksi yritysten mahdollisuuksilla viedä palveluja ja tuotteita puolin ja toisin. Myös Suomen taloudelliset panokset näissä neuvotteluissa ovat suuret. Maamme viennin arvosta peräti 4,1 miljardia suuntautuu Isoon-Britanniaan, ja brittiläiset yritykset työllistivät noin 13 000 suomalaista vuonna 18.

Arvoisa puhemies! Brexitin seurauksena myös meidän suomalaisten pitää arvioida oman EU-politiikkamme painopisteitä. Nyt kun yksi monissa asioissa meille hyvänä yhteistyökumppanina ollut maa on poissa neuvottelupöydistä, meidän pitää vahvistaa omaa asemaamme muilla keinoin. Olennaista tässä on synnyttää uusia ja vaalia vanhoja yhteistyösuhteita samanmielisiin jäsenmaihiin. [Puhemies koputtaa] Hyvä esimerkki uuden yhteistyön pohjasta on niin sanottu hansaryhmä, jota on kehitetty pohjoisten jäsenmaiden valtiovarainministerien [Puhemies koputtaa] ympärille. Tästä yhteistyöstä [Puhemies: Aika!] olisi hyötyä Suomelle juuri nyt vaikkapa EU:n elpymisrahastosta käytävissä neuvotteluissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 18/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 10/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.31 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa. Tämä laki korvaa muun muassa aiempaa ulkomaalaisrekisterilakia ja vastaanottolakia. Lakimuutos on tarpeen henkilötietolain vaatimusten muututtua muun muassa EU:n tietosuojasetuksen voimaantulon vuoksi.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Lakimuutoksessa ei ole kyse vähäpätöisistä muutoksista eikä pelkistä teknisistä muutoksista, vaikka perusratkaisujen on tarkoitus pysyä mahdollisimman muuttumattomina. Lakimuutoksessa on ollut oleellisen tärkeää pitää huoli viranomaisten riittävästä tiedonsaantioikeuksista. Viranomaisten rekisterit sisältävät salassa pidettäviä ja arkaluontoisiakin tietoja, mutta niiden siirtymisen viranomaiselta toiselle on oltava tarvittaessa vaivaton ja tarkoituksenmukaista.

Lakimuutosta on valmisteltu jo pitkään, ja nyt se on onneksi tässä vaiheessa, että se voi edetä. Lakiehdotuksesta on jouduttu poistamaan osiot koskien automaattisia yksittäispäätöksiä. Valmistelun edetessä on todettu, että tämä on niin suuri periaatteellinen asia, että se on käsiteltävä omana itsenäisenä kokonaisuutenaan perusoikeudet ja julkisen vallan käyttöön liittyvät laajakantoiset oikeudelliset erityiskysymykset huomioiden. Mutta se työ ei saa jäädä tekemättä tässä tekoälyn kasvavan määrän yhteiskunnassa. Hallintovaliokuntakin toteaa, että automaattisen päätöksenteon lainsäädännön kehittäminen on välttämätöntä ja asian valmistelua on kiirehdittävä.

Tämä käsitellyssä oleva laki voidaan hyväksyä hyvillä mielin, ja tässä kohtaa on hyvä kiittää kaikkia lainvalmisteluun osallistuneita. Professori Mäenpääkin toteaa asiantuntijalausunnossaan, että mietintöluonnokseen sisältyvät sääntömuutokset on muotoiltu täsmällisesti ja viranomaisten tiedonsaantioikeuksien perusteita olennaisella tavalla selventävästi. Niiden voidaan katsoa korjaavan perustuslakivaliokunnan ongelmallisina pitämiä tiedonsaantioikeutta koskevia säännöksiä. Lain voimaantulon jälkeen on kuitenkin seurattava sen toimimista käytännössä. Tiedonsaantioikeus eri viranomaisten kesken ei saa missään tilanteessa vaarantua tai aiheuttaa kohtuutonta vaivaa tai haittaa.

15.33 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten edellinenkin puhuja kertoi, hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa, ja lukuisiin muihin lakeihin esitettävät muutokset olisivat luonteeltaan teknisiä. Me kuitenkin hallintovaliokunnassa teimme erittäin huolellista työtä, ja myös perustuslakivaliokunta tuttuun tapaan oli tehnyt huolellista pohjatyötä asian tiimoilta, ja niinpä hallintovaliokunnassa laajojen asiantuntijakuulemisten ja lausuntojen perusteella tehtiinkin useita muutosesityksiä.

Muutosesityksiä tuli asiantuntijakuulemisen perusteella muun muassa automatisointiin. Olimme sitä mieltä, että automatisointia ei siinä mittakaavassa voida ottaa käyttöön, mitä esitettiin hallituksen esityksessä. Toki totesimme myös, että myöhemmässä vaiheessa asetusten myötä asiaan voisi tulla muutosta. Olimme myös sitä mieltä, että julkisuuslakiasioissa oltiin hallituksen esityksessä aika laajalla pohjalla, ja kun tälle puolelle myös perustuslakivaliokunta antoi oman lausuntonsa, siihen vedoten hallintovaliokunta teki myös tähän muutoksia.

Kaiken kaikkiaan tämän lain käsittelyn yhteydessä täytyy todeta, että kyllä valiokuntien työskentelyllä varsinkin tässä tiiviissä työskentelytahdissa on erittäin suuri merkitys, ja toteankin, että myös hallintovaliokunnan puheenjohtaja varmaan omassa puheenvuorossaan puhuu tästä hallintovaliokunnan työskentelyn merkityksestä. Haluan kiittää hallitusta hyvästä esityksestä, ja varsinkin muutosten jälkeen siitä tulee erittäin loistava. — Kiitoksia.

15.35 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä edellä edustajat Rantanen ja Huttunen käyttivät hyvät puheenvuorot, eikä niihin ole paljon lisättävää, ja kuulemme kohta varmasti myös valiokunnan puheenjohtaja Purralta vielä laajemmin selvitystä siitä, mi-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

ten valiokunnan työ on edennyt. Voin joka tapauksessa päätellä, että tämä iso kokonaisuus on nyt saatu eteenpäin, ja on syytä siitä hallintovaliokuntaa kiittää.

Arvoisa puhemies! Haluan tuoda keskusteluun vain kaksi näkökulmaa, jotka ovat mielestäni tärkeitä huomioida näissä asioissa.

Toisaalta on se, että tietosuojasta, joka sinänsä on tietysti valtavan tärkeä kysymys, ei saa tulla järkevän toiminnan estettä, ja viranomaisten tiedonsaantioikeutta ei saa vaarantaa, jotta hallinto voi toimia luotettavasti. Uskon, että tässä perustuslakivaliokunta lausunnon antajana ja hallintovaliokunta mietinnön tekijänä ovat nyt kuitenkin kaikkia näkökulmia punninneet ja asettaneet oikean tasapainon näihin asioihin, mutta noin yleisellä tasolla näen, että tässä on jatkuvasti meillä lainsäätäjänä sellainen seuraamisen paikka, ettei sinänsä hyvästä tarkoituksesta, tietosuojaan parantamisesta, tule sitten estettä hallinnon järkevälle toiminnalle, mikä taas vaarantaisi kansalaisten luottamusta hallinnon toimintaan.

Toinen näkökulma, arvoisa puhemies, ja ehkä jopa tulevaisuuden kannalta vielä isompi näkökulma on tämä automatisoidun päätöksenteon lainsäädännön puute Suomessa. Tämä on kyllä ehdottomasti asia, joka tulee ottaa korkealle prioriteettilistalla, koska jos ajatella, että haluamme hallintoa keventää ja virtaviivaistaa ja palveluperiaatetta noudattaen saada kansalaisille selkeistä asioista päätöksiä mahdollisimman nopeasti, niin tämä lainsäädäntö Suomessa tulee ilman muuta saada kuntoon. Tämä hallituksen esitys on konkreettinen esimerkki siitä, että se on tökännyt sitten siihen, kun noin yleensä meillä ei tätä lainsäädännöllistä viitekehystä vielä ole hoidettu sille tasolle, jolla sen pitäisi mielestäni tässä ajassa jo olla.

15.37 Riikka Purra ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytän tämän esittelypuheenvuoron tässä yhteydessä. Pahoittelut jo etukäteen pitkästä puheenvuorosta, sillä tämä paketti on hyvin laaja ja hyvinkin monimutkainen. Valiokunta teki tähän merkittäviä muutoksia paitsi itse saamansa tiedon perusteella, niin tietysti perustuslakivaliokunnan kannanottojen perusteella.

Esityksessä laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa. Lakia sovellettaisiin henkilötietojen käsittelyyn maahanmuuton hallinnonalalla, ja se korvaisi ulkomaalaisrekisteristä annetun lain, joka ehdotetaan kumottavaksi. Ehdotettavaan lakiin keskitettäisiin henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely maahanmuuton hallinnonalan muista laeista. Lisäksi siihen liittyvät ehdotukset laeiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain, säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain, kansalaisuuslain, ulkomaalaislain, Maahanmuuttovirastosta annetun lain, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain, turvallisuus selvityslain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta. Lisäksi esitykseen liittyy teknisiä muutoksia sisältäviä ehdotuksia useista muista laeista.

Tavoitteena on, että jatkossa henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa säädettäisiin yhdessä nykyaikaisen henkilötietolain vaatimukset täyttävässä laissa, joka täydentää EU:n tietosuoja-asetusta, tietosuojalakia ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia muutettaisiin siten, että siihen keskitettäisiin maahanmuuttohallinnon asiakirjojen salassapitoa koskeva sääntely.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Hallituksen esityksen perusteluissa on tehty selkoa esitykseen sisältyvien ehdotusten suhteesta tietosuoja-asetukseen ja rikosasioiden tietosuojalakiin. Valiokunta ehdottaa 1. lakiehdotukseen muutoksia, joilla on merkitystä myös EU-oikeuden kannalta. EU:n tietosuojalainsäädännöstä ei seuraa rajoitteita sen suhteen, valitaanko sääntelyratkaisuksi nykyinen rekisteripohjainen tai esityksessä ehdotettu käyttötarkoituksiin perustuva sääntelyratkaisu.

Lisäksi valiokunta toteaa, että tietosuoja-asetus, tietosuojalaki ja rikosasioiden tietosuojalaki sisältävät yksityiskohtaiset säännökset muun muassa henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista, rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksista, tietoturvallisuudesta ja henkilötietojen käsittelyn valvonnasta sekä lainvastaisen henkilötietojen käsittelyn seuraamuksista.

Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotetussa sääntelyssä on otettu asianmukaisesti huomioon EU-oikeudesta johtuvat vaatimukset. Toimivalta arvioida sääntelyn EU-oikeuden mukaisuutta on kuitenkin EU:n tuomioistuimella.

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin. Lisäksi valiokunta ehdottaa yhden uuden lakiehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että sisäministeriö seuraa ja arvioi uuden lainsäädännön toimeenpanoa kiinnittäen huomiota muun muassa sääntelyn toimivuuteen, henkilötietojen suojan toteutumiseen ja henkilötietojen käsittelyn valvontaan.

Arvoisa puhemies! Valiokunta nostaa mietinnössään esille useita muutosehdotuksia liittyen lakiesitykseen.

Kansallisen turvallisuuden suojaaminen on nyt kumottavaksi ehdotetussa ulkomaalaisrekisterilaissa säädetty yhdeksi henkilötietojen alkuperäisistä käsittelytarkoituksista. Hallintovaliokunta toteaa, että ulkomaalaisrekisterin tiedot ovat tärkeitä valtion turvallisuuden kannalta ja vakavasti Suomen turvallisuutta uhkaavan teon ennalta estämisessä. Kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi on tärkeää huolehtia siitä, että sille uhkan muodostavat henkilöt pystytään tunnistamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja heidän oleskeluunsa pystytään tarvittaessa puuttumaan. Mikäli kansallisen turvallisuuden suojaaminen ei enää olisi laissa henkilötietojen alkuperäinen käsittelytarkoitus, tulisi siitä säätää erikseen muuna kuin alkuperäisenä käsittelytarkoituksena. Tällaiseen sääntelytekniikan muutokseen sisältyisi riski siitä, että tiedot eivät olisi käytettävissä nykytilaa vastaavasti. Muutos voisi myös antaa virheellisesti vaikutelman, että tiedot eivät enää olisi niin olennaisia kansallisen turvallisuuden suojaamisen kannalta. Hallintovaliokunta katsookin, että kansallisen turvallisuuden suojaaminen tulee säilyttää henkilötietojen alkuperäisenä käsittelytarkoituksena. Sääntelyn selkeyttämiseksi ja tarkentamiseksi valiokunta ehdottaa kansallisen turvallisuuden suojaamiseen liittyviin säännöksiin muutoksia.

Valiokunta ehdottaa Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmä -pykälän muuttamista kokonaan. Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 12 §:ssä on ehdotettu säänneltävän niistä tilanteista, joissa lain soveltamisalan piirissä henkilötietoja olisi salassapitosäännösten estämättä mahdollista käsitellä muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa. Kysymys ei ole mistä tahansa käsittelytarkoituksesta vaan rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tehtävistä, joiden suorittaminen edellyttää henkilötietojen käsittelyä muussa kuin siinä käsittelytarkoituksessa, jota varten tiedot on alun perin tallennettu. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sääntelyä rekisterinpitäjän tiedonsaantioikeudesta tulee täsmentää, ja sen vuoksi tätä kohtaa on tarkennettava. Hallintovaliokunta eh-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

dottaakin, että ne tilanteet, joissa on kyse tiedon liikkumisesta eri rekisterinpitäjien välillä, erotetaan niistä tilanteista, joissa rekisterinpitäjä itse käsittelee järjestelmään tallentamaansa tietoa.

Hallituksen esityksessä julkisuuslakiin ehdotettua sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että salassapito-olettamaa rajataan perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla poistamalla maininta tiedon aiheuttamasta haitasta. Lisäksi säännöksestä poistetaan maininta asiakirjojen julkisuudesta asianosaisille tai hänen läheisilleen aiheutuvasta vahingosta. Valiokunnan ehdotuksen mukaan salassapidon vahinkoedellytyksenä on siten ainoastaan turvallisuuden vaarantuminen, mikä vastaa siis voimassa olevaa julkisuuslakia.

Hallintovaliokunta ehdottaa myös, että automaattisia yksittäispäätöksiä koskeva pykälä poistetaan lakiehdotuksesta. Automaattisen päätöksenteon mahdollistamisella oli hallituksen esityksen mukaan tavoitteena sovittaa yhteen Maahanmuuttoviraston kasvavat jonot, hakemusmäärät ja pienenevät resurssit niin että yksinkertaisimpia asioita voitaisiin ratkaista tehokkaammin, mikä olisi sitten hakijoiden ja yritysten ja yhteiskunnankin edun mukaista. Nämä tavoitteet ovat hallintovaliokunnankin mielestä tärkeitä, mutta perustuslakivaliokunnan kannat huomioiden tässä yhteydessä ei ole edellytyksiä säätää automaattisista yksittäispäätöksistä. Siihen liittyy sellaisia perusoikeuksiin ja julkisen vallan käyttöön liittyviä erityiskysymyksiä, jotka pitää arvioida erikseen yleislainsäädännön kehittämisen kautta.

Sitten vielä rekisterinpitäjyydestä. Ehdotetussa laissa pitäydytään hallituksen esityksen mukaisessa perusratkaisussa, jonka mukaan usea viranomainen vastaa rekisterinpitäjänä järjestelmään tallentamistaan tiedoista. Valiokunnan saaman tiedon mukaan pidetään tarkoituksenmukaisena, että nämä viranomaiset eivät kuitenkaan toimi yhteisrekisterinpitäjinä vaan siis täysin erillisinä. Rekisterinpitäjien määrittäminen on olennaista sen selventämiseksi, mikä viranomainen kulloinkin vastaa tietosuojasetuksessa säädetyistä velvoitteista. Koska valiokunta ehdottaa, että tästä yhteisrekisterinpitäjyydestä luovutaan, se ei myöskään ehdota säädettäväksi siihen liittyvistä yhteispisteistä. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että rekisterinpitäjien vastuunjaosta sekä tiedonsaantioikeuksista säädetään täsmällisemmin ja että selkeytetään sääntelyn rakennetta.

Lisäksi valiokunta pitää tarpeellisena, että maahanmuuttohallinnon henkilötietolain suhdetta muuhun lainsäädäntöön määrittävää 2 §:ää täsmennetään siten, että siitä käy selkeämmin ilmi ehdotetun lain suhde yhtäältä tietosuojasetukseen ja tietosuojalakiin ja toisaalta rikosasioiden tietosuojalakiin.

Arvoisa puhemies! Tämä paketti tosiaan oli hyvinkin työläs. Mietintö on yksimielinen.

15.47 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan puheenjohtajan erinomaisen selostuksen jälkeen haluan vain omalta osaltani lyhyesti todeta, että tämä kertoo siitä, että eduskunnassa tapahtuvalla työllä näin tärkeässä asiassa on todella merkitystä. Useinhan julkisuudessa annetaan kuva, että hallituspuolueiden edustajat ovat täällä vain niin sanotusti painamassa hallituksen esitysten nappia ja opposition edustajat ovat sitten jotain toista nappia kenties painamassa, mutta tässä todella työstimme hallintovaliokunnassa aika perusteellisesti tämän uusiksi. Asiahan sinänsä juontaa juurensa ymmärtääkseni jo edellisen hallituskauden ajalta ja syyskaudelta, mutta tämä laitettiin valiokunnan puheenjohtajan kuvaamalla tavalla nyt kokonaan, tai melko kokonaan, uusiksi. Tämän halusin vain tässä todeta.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 18/2019 vp sisältyvien 1.-17. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 18. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 94/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 13/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.48 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tänään on tietysti historiallinen päivä. Suomi sotien jälkeen oli elänyt 75 vuotta normaalioloissa, kunnes maaliskuussa jouduttiin toteamaan maassa vallitsevat poikkeusolot, ja tänään poikkeusolot ovat nyt kolmen kuukauden jälkeen päättyneet. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että pandemian meille tuoma uhka olisi ohi tai että tilanne meidän päätöksentekijöiden kannalta muuttuisi jotenkin helpommaksi, ehkä jopa päinvastoin.

Suomi on yhteiskunta, jossa on hyvä varautumisen taso. Me olemme yhteiskunta, jossa on viisaasti osattu jo ennalta varautua ja harjoitella mahdollisia erilaisia vaaroja varten. Se, että Suomi on maailman toimivin yhteiskunta, on hyvin näkynyt tämän koronapandemia-tilanteen aikana, ja tilanne on saatu Suomessa hyvin hallintaan. Mutta tosiaan se, että tautitilanne ja sitä myötä kansanterveyden tilanne on saatu turvallisiksi, ei tietenkään poista sitä, etteivätkö kriisin taloudelliset vaikutukset yhä uhkaa Suomea ja suomalaisia. Tässä mielessä, arvoisa puhemies, varmasti se kaikkein vaativin työ päätöksentekijöillä on vasta edessä.

On hyvä, että nyt jatketaan tätä lomautetuksi joutuvien karenssin poistoa vuoden loppuun saakka. Täällä mietinnössä esillä olevat tiedot työttömyystilanteesta, lomautettuina olevista ja lomautusuhan alla olevista ovat varsin rajuja. Viimeisimpien tietojen mukaan — tämä on päivätty 7.6. — oli kokoaikaisesti lomautettuja työttöminä työnhakijoina yhteensä 144 237 henkilöä ja muita työttömiä työnhakijoita yhteensä 291 394 henkilöä. TE-toimistoille keväällä saapuneita lomautuksia koskevia yt-ilmoituksia oli tuohon ajankohtaan mennessä kirjattu noin 5 800 työnantajan toimesta, ja ne koskivat noin 540 000:ta työntekijää.

Nämä ovat todella vakavia lukuja suomalaisten tulevan hyvinvoinnin kannalta. Meidän tulee tehdä kaikki toimet, jotta myös kansantalouden tila tulee turvatuksi, kun pääsemme kohti normaalioloja. Tässä mielessä uskon, että eduskunta ja eduskunnassa oppositio haluaa ojentaa hallitukselle käden ja kaikki työkalut käyttöön, jotta Suomessa saadaan työl-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

lisyystoimia tehtyä ja kansantalous nyt nopeasti elpymään, jotta pääsemme takaisin kestävä kasvun uralle tämän pandemiatilanteen jälkeen.

15.51 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Oma puheenvuoroni on hyvin samanhenkinen kuin edustaja Autton puheenvuoro äsken. Olen ottanut tavakseni, että en toista samoja lukuja vain sen takia, että saisin ne kirjatuksi pöytäkirjaan itse sanominani, mutta niin kuin edustaja Autto tuossa totesi, noin puolta miljoonaa suomalaista koskee työttömyys muodossa tai toisessa tällä hetkellä, ja perheenjäsenet päälle, eli olemme todella nyt tässä kaksoiskriisissä siirtyneet terveyskriisistä jo joku aika sitten talouskriisiin hoitoon.

Tämä asia on erittäin tärkeä kuten myös seuraava pykälä, jossa en käytä puheenvuoroa. Siinähan rahoitetaan 600 miljoonalla eurolla meidän työttömyysturvaamme.

Eli tällä tavalla me nyt yritämme tästä kriisistä selviytyä, ja varmasti tulemme selviämään. Usein nämä jatkolait, niin kuin tämäkin on jo aiemmin säädetyn asian jatkamista, menevät täällä aika eleettömästi, ja se on tietysti ihan tyylikästä, mutta se ei vähennä näiden asioiden painoarvoa.

15.52 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Samoin kuin edustaja Lindén, en toista esitettyjä puheenvuoroja. Totean vain, että tälle esitykselle on varmasti paikkansa.

Vaikka monella alalla kesä on nytten ollut varsin vilkas — tämä työttömyys- ja lomautuspiikkihän ei ole koskenut kaikkia aloja — niin siitä huolimatta tiedän, että monet yrittäjät pohtivat jo tulevaa syksyä ja tulevaa talvea. Varsinkin kausiluontoisilla aloilla aletaan varmaan vetämään käsijarrua nyt jo kesän jälkeen, elikkä kohti alkavia kylmiä kuukausia. Niinpä ollen tämän jatkoaika tulee olemaan erittäin tarpeellinen. Tiedän, että monessa perheessä vähän pelonsekaisin tuntein mietitään jo sitä tulevaa talvea — paitsi sitä, iskeekö koronapandemia uudestaan, myös sitä, rohkaistuvatko työnantajat palkkaamaan työntekijöitä vasten talvea ja vasten tätä hiljaista aikaa — jotenka tämä on erittäin tervetullut lisä.

Ja kuten tässä todettiin jo äsken, meidän tehtävänämme täällä talossa on huolehtia siitä, että yhteiskunta ei pysähdy, ja tämä päätös on yksi osa sitä päätöksentekoa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 94/2020 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n ja työttömyyskassalain 25 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 95/2020 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 39 ja 40 §:n sekä ammattikorkeakoululain 14 ja 29 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.54 Paula Risikko kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valiokunnan mietinnön.

Hallituksen 6.5. antaman koronakriisin hallinnan hybridistrategiasuunnitelmaa koskevan periaatepäätöksen mukaan lukioiden, ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen, yliopistojen, vapaan sivistystyön ja aikuisten perusopetuksen tilojen käyttöä opetukseen hallitaan 14.5. alkaen tartuntatautilain mukaisilla toimenpiteillä.

Hallituksen esityksessä korostetaan, että koronavirusepidemian kesto ei ole saatavissa yksiselitteistä tietoa eikä tällä hetkellä ole mahdollista tarkkaan ennustaa, kuinka epidemia kehittyy tämän vuoden aikana tai myöhemmin. Tämän vuoksi ei ole myöskään tietoa siitä, minkälaisia rajoituksia epidemian vuoksi on tarvetta mahdollisesti myöhemmin tehdä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin lisättäväksi väliaikaiset säännökset, joilla huomioidaan koronavirusepidemian mahdollisen jatkumisen vaikutukset opintojen järjestämiseen liittyviin korkeakoulujen lakisääteisiin velvoitteisiin ja samalla varmistetaan opiskelijoiden oikeusturvan toteutuminen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa hallituksen esitystä on kannatettu. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Opetuksen ja ohjauksen järjestämisestä totesimme näin: ”Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että yliopistolain 40 §:ään lisättäisiin väliaikaisesti uusi 4 ja 5 momentti ja ammattikorkeakoululain 14 §:ään uusi 4 ja 5 momentti, joiden mukaan yliopistolla ja ammattikorkeakoululla ei ole velvollisuutta järjestää tutkintoon johtavia opintoja ja opintojen ohjausta siten, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon laissa säädettyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa, jos opetussuunnitelmaan kuuluvia opintoja ei ole mahdollista järjestää covid-19-epidemian vuoksi.”

Korkeakoulujen opetuksen ja opintojen ohjauksen järjestämisvelvollisuutta koskevista poikkeuksista koronaepidemian aikana on säädetty aiemmin 13.5.2020 asti voimassa olleissa soveltamisasetuksissa, ja opetuksen järjestämisvelvollisuutta koskeva sääntely on esityksen mukaan tarpeen epidemian mahdollisesti jatkuessa. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti sekä yliopistot että ammattikorkeakoulut voivat autonomiansa puitteissa toteuttaa opetusta ja opintojen ohjausta monin eri tavoin, myös muutoin kuin lähiopetuksena. Etäopetukseen siirtyminen tai sen jatkaminen kuuluu siis korkeakoulujen omaan

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

päätösvaltaan. Korkeakoulujen tulee kuitenkin huolehtia koulutuksen tutkimuspohjaisesta luonteesta ja koulutuksen laadusta opetuksen järjestämistavasta riippumatta.

Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että etäopintojen pitkittyessä aloittavalla opiskelijasukupolvella merkittävä osa tutkinnon suorittamisesta, jopa puoleentoista vuoden ajan, tulee toteutumaan poikkeuksellisella tavalla. Opintojen laadusta huolehtimiseen ja opiskelijoiden opiskelukykyyn on siksi kiinnitettävä erityistä huomiota, ja yliopistojen on kyettävä toteuttamaan koulutustehtävänsä tämän lakiesityksen suomista joustoista huolimatta. Lisäksi on korostettu opintojen etenemismahdollisuuksien varmistamista poikkeusoloissakin siten, että opiskelijat voivat ajallaan valmistua ja siirtyä työelämään.

Opintojen viivästymisellä on vaikutuksia muun muassa opiskelijan saamiin sosiaali-etuuksiin. Valiokunta pitää hyvin perusteltuna hallituksen esityksestä ilmenevää kantaa, että poikkeusjärjestelyjen aiheuttama mahdollinen opintojen viivästyminen huomioidaan harkittaessa opiskelijan jatkoaikaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että esityksen vaikutuksia opiskelijan erilaisiin etuuksiin arvioidaan kattavasti, esimerkkinä poikkeusolojen jatkumisen merkitys tarpeelle tarkistaa opintolainahyvityksen ehtoja.

Asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että pandemiatilanteen muuttuessa opetuksen järjestämisen joustoa koskevien säännösten voimassaoloaikaa on voitava lyhentää. Valiokunta korostaa, että ehdotettujen säännösten soveltaminen on opetuksen ja opintojen ohjauksen järjestämisvelvollisuuden poikkeuksen osalta sidottu vallitsevaan epidemiatilanteeseen ja siihen, että opintoja tai opintojen ohjausta ei epidemian vuoksi ole mahdollista järjestää. Epidemiatilanteen mahdollisesti laantuessa ennen lain voimassaolon päättymistä myöskään nämä säännökset eivät siten ole enää sovellettavissa.

Sivistysvaliokunta pitää erittäin hyvänä hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta, että korkeakouluissa tutkinto-opintonsa syksyllä 2020 ja keväällä 2021 aloittavien opiskelijoiden asemaa koronavirusepidemian aikana helpotetaan mahdollistamalla poissa olevaksi ilmoittautuminen ensimmäisenä lukuvuonna, jos opintojen aloittaminen estyy epidemiaan liittyvän viranomaismääräyksen vuoksi taikka muusta epidemiaan liittyvästä painavasta syystä. Voimassa olevan yliopistolain 39 §:n ja ammattikorkeakoululain 29 §:n mukaan poissa olevaksi ilmoittautuminen ensimmäisenä lukuvuonna on mahdollista vain silloin, kun opiskelija suorittaa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelua, on äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla tai on oman sairautensa tai vammansa vuoksi kykenemätön aloittamaan opintojaan.

Ehdotetut uudet säännökset poissaolosta ensimmäisen lukuvuoden aikana koskevat erityisesti uusia kansainvälisiä opiskelijoita, joiden opintojen aloittamisen epidemia voi estää. Ehdotettujen säännösten tarkoittamat viranomaismääräykset voivat esityksen mukaan olla joko kansallisia tai jonkun muun valtion viranomaisen määräyksiä. Ne voivat liittyä esimerkiksi maahantulon tai matkustamisen rajoituksiin. Säännösten mukaisilla muilla epidemiaan liittyvillä painavilla syillä tarkoitetaan esimerkiksi oleskelulupaprosessiin liittyviä ongelmia opiskelijan lähtömaassa tai Suomessa edustustojen tai Maahanmuuttoviraston käsittelyaikojen pidentymisen vuoksi.

Säännös edellyttää, että opiskelija on tosiasiallisesti estynyt aloittamasta opintojaan. Opiskelijan oma päätös olla aloittamatta opintoja ei siten riitä perusteeksi ilmoittautua poissa olevaksi. Lähtökohtaisesti opiskelijalla itsellään on velvollisuus esittää selvitys siitä, että opintojen aloittaminen on estynyt. Hallituksen esityksessä korostetaan, että esitys ei velvoita korkeakouluja järjestämään samoja opintojaksoja yhtä aikaa sekä lähi- että etä-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

opetuksena tilanteessa, jossa on palattu lähiopetukseen mutta maahantulossa on edelleen ongelmia.

Sivistysvaliokunta pitää ehdotettuja määräaikaista säännöksiä poissaolosta ensimmäisen lukuvuoden aikana selkeinä ja kannatettavina. Säännösten käytännön soveltamisessa on tärkeää, että yhdessä opiskelijan kanssa tarkoin selvitetään pandemiasta johtuvat rajoitukset opiskelijan kotimaassa, jotta opiskelijalta ei puutteellisen tiedon pohjalta evätä mahdollisuutta ilmoittautua poissa olevaksi.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyisi muuttamattomana hallituksen esitykseen 84/2020 sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. — Kiitos.

16.01 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka Suomessa tänään poikkeusolot ovat päättyneet, niin maailmalla epidemiatilanne, pandemiatilanne on edelleen pahenemaan päin, ja on selvää, että tämä tilanne jatkuessaan vaikuttaa paljon juuri esimerkiksi suomalaisen korkeakouluelämään siten, että opiskelijat eivät välttämättä pääse aloittamaan opintojaan suunnitellulla tavalla. Tässä mielessä on erittäin tärkeää, että tällä lakiesityksellä nyt parannetaan opiskelijoiden oikeusturvaa, ja tuossa edellä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko hyvin kuvasi ne käytännön vaikutukset, joita lailla on.

Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa nyt sitten tässä tämän poikkeusajan keskellä esiin myös ne epäkohdat, joita aivan ilmeisesti korkeakoulujen valintakokeiden osalta kevään aikana on tapahtunut — ja kun meillä on arvostettu valiokunnan puheenjohtaja täällä paikalla, niin ehkäpä valiokunta voi myös luoda sopivaa painetta sitten tuonne valtioneuvoston suuntaan, että mietitään, miten tätä opiskelijoiden oikeusturvaa, sikäli kuin voidaan osoittaa, että siinä on ongelmia pääsykokeiden osalta ollut, voidaan turvata. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan kaikkein halutuimmilla koulutusaloilla, sanotaan vaikka lääketiede, kokeiden aikana on selvästi esiintynyt käyttäytymistä, joka ei ole tämän kokeen järjestelyjen mukaan ollut sallittua. Tämähän olisi aivan tietysti ilmiselvästi näin jälkikäteen sanoen tullut kokeen järjestäjän ottaa huomioon, että jos kokeessa voidaan saavuttaa hyötyä vaikkapa käyttämällä julkisia tietolähteitä, kuten internetiä, niin sen pitää olla kaikille sallittua, eikä niin, että ne, jotka sääntöjä rikkovat, voivat tällä tavoin saada hyötyä pääsykokeessa, ja ne, jotka eivät riko sääntöjä, jäävät heikompaan asemaan. Tai jos kokeessa on voitu saavuttaa hyötyä tekemällä sitä vaikkapa ryhmätyönä, niin olisi tullut ilman muuta pääsykokeen järjestäjän toimesta joko tehdä tällainen ryhmätyön tekeminen mahdottomaksi kokeen teknisten järjestelyjen toteuttamisella tai sitten antaa kaikille neuvo, että kokeessa voi työskennellä myös ryhmätyötyyppisesti. Nämä ovat ilman muuta epäkohtia, joihin tulee puuttua, koska emme saa antaa sellaista signaalia, että suomalaisessa yhteiskunnassa voi vilpillisesti päästä eteenpäin. Vilppi ei ole hyväksyttävä tapa edetä edes poikkeusolojen keskellä. Tämän halusin, arvoisa puhemies, tässä sanoa.

Sinänsä tämä esitys on erittäin tärkeä, ja on tärkeää, että opiskelijoiden oikeusturvasta huolehditaan näinä vaikeina aikoina.

16.05 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Olen puhunut koko kevään etäopetuksen mahdollistamisen puolesta, sillä laajat selvitykset ovat osoittaneet hyviä tuloksia ja kannustavat jatkamaan etäopetuksessa, jos tilanne niin vaatii. Myös sivistysvaliokunnan kuulemisissa hallituksen esitystä on asiantuntijoiden suunnasta kannatettu, ja pidämme yksimielisesti esitystä erittäin tarpeellisena sekä selkeänä. Toivottavasti eduskunta siis hyväksyy muuttamattomana nämä lakiehdotukset.

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

16.05 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä totean: Tuossa äsken kerroin tuon sivistysvaliokunnan mietinnön, ja me olimme kyllä hyvin yksimielisiä tästä asiasta ilman muuta. Nyt kun tämä operoidaan nimenomaan näiden peruslakien kautta eli yliopistolain ja ammattikorkeakoululain kautta, niin silloin tähän ei tarvitse edes sekoittaa tartuntatautilakia eikä missään nimessä muita lakeja. On erittäin hyvä, että tällainen päätös tähän nyt tehdään.

Kyllähän tämä koko koronaepidemia on vaikuttanut hyvin paljon koko sivistysvaliokuntasektorin asioihin. Tietenkin kaikkiin muihinkin yhteiskunnan sektoreihin, mutta jos ajatellaan, mitä meillä tuolla sivistysvaliokunnassa käsitellään, niin meillä on siellä koulutustutkimus, siellä on myöskin nämä kirjastoasiat, siellä on taiteentekijät, tieteentekijät, luovat alat, musiikki, kaikki kulttuurisektori, niin että kyllähän se aika kylmää kyytiä on ollut, ja siitä syystä me pyrimme helpottamaan tätä kaikin voimin.

Tässä on lakiesitys, joka kohdistuu nimenomaan ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijoitten elämään, ja tällä lakiesityksellä pyritään helpottamaan sitä, eli tällä on etäopetuksen mahdollistaminen mutta sitten myöskin tämä poissa olevaksi ilmoittautumisen mahdollisuus. Totta kai me yritämme näissä huomioida myös semmoisen, että ne ovat hyvin rajattuja tilanteita, ja myöskin sen, että ihan millä sattuu ehdoilla ei pysty toteuttamaan esimerkiksi poissa olevaksi ilmoittautumista.

Mielestäni tämä lakiesitys, hallituksen esitys, oli hyvin valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä, ja siinä mielessä tämä oli helppo hyväksyä. Halusimme kuitenkin tuoda esille näitä, että mistä tämä johtuu ja mitä kaikkea ja minkälaisia asioita tähän liittyy.

Sitten tuossa edustaja Autto otti puheeksi tämän valintaprosessin. Sehän on ollut nyt tässä yksi sellainen, jonka koronaepidemia on aikaansaanut ja joka on, voi sanoa, vähän niin kuin murheenkryyni, ja siinä kyllä koetellaan hieman sitä — eikä mitään hiemankaan, vaan mielestäni koetellaan — opiskelijaksi hakevan henkilön oikeusturvaa, ja se liittyy siihen, että siellä valintaprosessissa valintakriteereitä ja sitä menettelyä muutettiin kesken valintaprosessin. Tällä hetkellä eduskunnan apulaisoikeusasiamies tätä asiaa selvittää ja on pyytänyt 5.6. mennessä opetus- ja kulttuuriministeriöltä selvityksen tästä asiasta, ja me odottelemme tietenkin sitä. Kun tuossa edustaja Autto viittasi tähän, niin totta kai me varmasti sitten valiokunnassa käsittelemme sen apulaisoikeusasiamiehen raportin tai analyysin, lausunnon siitä, mistä tämä johtuu ja mitä siinä olisi pitänyt voida tehdä, ja onko jotain korjattavissa sitten vielä jälkikäteen. Mutta kyllä tässä oikeusturva oli koetuksella. — Kiitos.

16.08 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia väliaikaisesti covid-19-epidemian aiheuttaman poikkeustilan ja siihen liittyvien rajoitusten vuoksi. Yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset poissa olevaksi ilmoittautumisesta ensimmäisenä lukuvuonna, jos opiskelija on estynyt aloittamasta opintojaan epidemiaan liittyvän viranomais määräyksen vuoksi tai muusta epidemiaan liittyvästä painavasta syystä.

Kokonaisuutena tämä on hyvä lakiesitys, jota sivistysvaliokunta — jossa itsekkin mukana istun — on kannattanut. Tämä on tärkeä asia, koska esimerkiksi opintojen viivästyksellä on vaikutuksia sitten muun muassa opiskelijan saamiin sosiaalietuuksiin. Tuossa tuli hyviä puheenvuoroja edustaja Autolta ja myöskin sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikolta juuri tästä tilanteesta, mihinkä ammattikorkeakouluun ja yliopistoon hakeneet ovat

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

joutuneet nyt tämän pandemiatilanteen takia. Ongelmia on tullut ja yllättäen. Varmasti siihen oikeusturva-asiaan nyt ottavat sitten asiantuntijat kantaa.

Sitten täytyy kuitenkin vielä huomioida ja sanoa se, että hallitus reagoi kokonaisuutena tässä nyt myöskin siihen, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen aloituspaikkoja lisätään ja niille myöskin varataan resursseja. Minun mielestäni pitäisi jatkossakin enemmän niitä aloituspaikkoja olla. Aika paljon on kuitenkin opiskelijoita — meillä kotona muun muassa yksi — joilla on motivaatiota ja jotka hakevat intohimoisesti johonkin ja sitten eivät pääsekään, tulee tämmöisiä turhia välivuosia. Varmasti monessa paikassa opiskelijat joutuvat sitten välivuosia pitämään. Eli opiskelupaikkoja korkeakouluasteelle lisää, se on myöskin SDP:n linja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Valiokunnan puheenjohtaja Risikko.

16.10 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Asell piti erinomaisen hyvän puheenvuoron. Tästähan me olemme juuri keskustelleet, ja olen hänen kanssaan erinomaisen paljon samaa mieltä siitä, että näitä aloituspaikkoja kun saadaan lisää, niin se vähän helpottaa tässä tilanteessa. Meillähan on monia sellaisia aloja, jotka vaativatkin nyt niitä aloituspaikkalisäyksiä, esimerkiksi sote-alalla ja lastentarhanopettajista on valtava pula, elikkä on hienoa, jos pystytään lisäämään tällä lailla alakohtaisesti mutta myöskin räätälöimään hieman sitten alueellisesti tarpeen mukaan.

Tärkeähän on siinä sitten se, että niihin aloituspaikkoihin aidosti annetaan rahaa. Totta kai jokainen opinahjo haluaisi nyt lisätä niitä aloituspaikkoja, koska se on tärkeää, ja sitä vartenhan ne opinahjot ovat olemassa, mutta totta kai pitää tulla sitten rahoitus niihin, koska jos käy niin, ettei tule rahoitusta, niin se on sitten jostain muusta pois ja siitä muusta koulutuksesta pois.

Mutta liittyen sitten näihin aloituspaikkoihin: Nämä aloituspaikat ovat hyvä asia, mutta sehän ei poista nyt sitä ongelmaa, mikä oikeusturvaongelma on tässä valintakoemenettelystä ja -prosessissa. Tässä on vielä sellainen opiskelijan kannalta hankala tilanne, että maaliskuun puolessavälissä, vaikka koulut suljettiin, avit kuitenkin antoivat luvan, siellä oli nimenomaan ne ohjeet, että valintakokeet voidaan järjestää koulujen tiloissa, ja tämä oli se sellainen hankala tilanne tässä, että niitä ei kuitenkaan sitten järjestetty. Ymmärrän monia syitäkin siihen, mutta poikkeusolotkin kuitenkin edellyttävät, että oikeusturvasta pidetään huolta. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 84/2020 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 85/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2020 vp

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 6/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Onko valiokunnan puheenjohtaja Risikko?

Keskustelu

16.12 Paula Risikko kok (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Todella, valiokuntahan on mietinnön tästä laatinut, ja siellä todetaan näin:

”Keväällä 2020 koronaepidemiasta johtuen koulutusta järjestettiin poikkeuksellisin tavoin valmiuslain nojalla annettujen soveltamisasetusten mukaisesti. Soveltamisasetuksilla rajoitettiin lähiopetuksen ja -ohjauksen järjestämisvelvollisuutta eri koulutusasteilla määräaikaisesti.”

”Oppilaitosten poikkeusjärjestelyjen taustalla olivat myös aluehallintoviranomaisten tartuntatautilain 58 §:n nojalla tekemät päätökset, joilla määrättiin oppilaitosten tilat suljetaviksi. Asiaa koskevat ensimmäiset aluehallintoviranomaisten päätökset olivat voimassa 18.3.—13.4. ja jatkopäätökset 14.4.—13.5.”

”Hallituksen 6.5. antaman koronakriisin hallinnan hybridistrategiasuunnitelmaa koskevan periaatepäätöksen mukaan lukioiden, ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen, yliopistojen, vapaan sivistystyön ja aikuisten perusopetuksen tilojen käyttöä opetukseen hallitaan 14.5. alkaen tartuntatautilain mukaisilla toimenpiteillä.”

”Soveltamisasetusten voimassaolon päätyttyä 13.5. ammatillisen koulutuksen järjestäjien on tullut järjestää ammatillista koulutusta ja toteuttaa näyttöjä ammatillisesta koulutuksesta annetun lainsäädännön mukaisesti. Näyttöjen toteuttaminen normaalin lainsäädännön edellyttämällä tavalla on kuitenkin hankalaa, koska näyttöjen toteuttamismahdollisuudet työpaikoilla ovat koronavirusepidemiasta johtuen puutteelliset. Koronavirusepidemia on hankaloittanut ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteuttamista erityisesti tietyillä koulutusaloilla sekä riskiryhmiin kuuluvien opiskelijoiden kohdalla.”

”Hallituksen esityksellä mahdollistetaan se, että ammatillisen koulutuksen jatkuminen myös osaamisen osoittamisen ja tutkinnon osien sekä tutkintojen suorittamisen osalta voidaan turvata koronavirusepidemian aikana. Esityksen tarkoituksena on helpottaa mahdollisuuksia poiketa osaamisen näyttöjen toteuttamistapaa koskevasta pääsäännöstä, jonka mukaan näytöt tulee toteuttaa tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtehtävissä ja -prosesseissa. Niiden sijasta näytöt voidaan ehdotuksen mukaan toteuttaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Lisäksi ehdotetulla lainmuutoksella väljennetään mahdollisuutta tarvittaessa täydentää näytössä osoitettua osaamista muulla osaamisen arvioinnilla. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa 31.7.2021 saakka.”

”Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.”

Muutamiin asioihin otimme sitten myöskin kantaa mietinnössä, esimerkiksi:

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

”Opiskelijoiden mahdollisuudet ammattitaidon ja osaamisen osoittamiseen aidoissa työtilanteissa ovat heikentyneet koronaepidemian aikana. Työpaikkojen sulkemisen tai suuren tartuntariskin vuoksi monilla koulutusaloilla on ollut vaikeaa tai mahdotonta toteuttaa ammatilliseen koulutukseen liittyviä osaamisen näyttöjä aidoissa työympäristöissä.”

”Valiokunta pitää kannatettavana sitä, että esityksellä turvataan ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opintojen etenemisen ja valmistumisen edellytykset koronavirustilanteessa. Näyttöjen viivästyminen voi johtaa opiskelijan kannalta ammattiin valmistumisen ja siten myös työllistymisen siirtymiseen suunniteltua myöhemmäksi. Työnantajien näkökulmasta vaikutukset liittyvät ennen kaikkea osaavan työvoiman saatavuuteen. Pitkittyesään tilanne voi vaikeutua entisestään, jos työpaikat eivät pysty tarjoamaan tarvittavissa määrin mahdollisuuksia osaamisen hankkimiseen ja sen näyttämiseen aidoissa työtehtävissä. On tärkeää huolehtia siitä, että kenenkään opiskelijan valmistuminen ei jää kiinni puuttuvasta työpaikan näyttöympäristöstä.”

”Ehdotetuista säännösten mahdollistamista väljennyksistä huolimatta tulee huolehtia siitä, että ensisijaisesti selvitetään mahdollisuudet toteuttaa näytöt aidoissa työtilanteissa esimerkiksi vaihtoehtoisia työpaikkoja kartoittamalla. Osaamisen osoittaminen aidoissa työtehtävissä on keskeinen ammatillisen koulutuksen laatutekijä. Valiokunta korostaa, että esitettjä joustomahdollisuuksia käytetään vain silloin, kun se on koronavirusepidemiaan liittyvien syiden vuoksi välttämätöntä.”

”Valiokunta painottaa, että ammatillisessa koulutuksessa myös poikkeuksellisten järjestelyjen aikana tulee varmistaa tutkintoa suorittavien osaamisen laatu ja työelämävastavuus: työelämän tulee voida luottaa siihen, että tutkinnon suorittaneen osaaminen ja ammattitaito on arvioitu ja todennettu asianmukaisesti.”

”Tätä väliaikaista muutosta tulee myös seurata”, todetaan valiokunnan mietinnössä.

”Asiantuntijakuulemisessa esitettiin toiveita ehdotettujen muutosten seurannasta ja vakinaistamisesta.”

”Valiokunta pitää ehdottoman tärkeänä, että ehdotetun lainmuutoksen vaikutuksia koskien sekä näyttöjen toteuttamistapoja että osaamisen arviointia seurataan tiiviisti ja sen yhteydessä kerätään kattavasti tietoa, joka käsittää opiskelijoiden, oppilaitosten ja työelämän näkökulmat. Seurannalla saadun tiedon perustella voidaan arvioida tarvetta valmistella lainsäädännön muutoksia nyt väliaikaisiksi tarkoitettujen muutosten vakinaistamiseksi.”

”Työelämätoimikuntien tilannekuvat Suomen koronaepidemiaa edeltävältä ajalta (vuotta 2019 koskevat tilannekuvat) voivat muodostaa perustan, johon ehdotetun lakimuutoksen vaikutuksia on mahdollista peilata.”

Otimme kantaa myös digitalisaation hyödyntämiseen. Todettiin näin:

”Näyttöympäristöiksi saatavilla olevien työpaikkojen määrän lisäksi koronavirusepidemia vaikuttaa samanaikaisesti esimerkiksi arvioijien saatavuuteen, johon työpaikkojen koronaviruksesta aiheutuva tilanne vaikuttaa. Valiokunta korostaa, että tilannetta voidaan helpottaa hyödyntämällä digitaalisia ratkaisuja. Niitä tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää nykyistä laajemmin näyttöjen järjestämisen ja osaamisen arvioinnin toteutustapojen muuttuessa. On tärkeää, että digitaalisia menetelmiä ja oppimisympäristöjä kehitetään myös yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja että hyviksi koettuja käytäntöjä jaetaan muiden käytettäviksi ja edelleen kehitettäviksi.”

Viestintäänkin otimme kantaa:

”Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että opetuksen ja koulutuksen sujumisen kannalta on olennaista viestinnän selkeys, yhdenmukaisuus ja oikeudellinen kestävyys. Vies-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

tintä ja tiedotus sisältävät muun muassa ohjeet ja verkkopalveluissa tarjottavan tuen. Niiden on tarkoitus tukea koulutuksen järjestäjien toimintaa yhdenmukaisesti, millä varmistetaan osaltaan se, että opinnoissa eteneminen sekä tutkinnon ja sen osien suorittaminen mahdollistetaan opiskelijoille yhdenvertaisesti.”

”Ohjeiden ja muun verkkopalveluissa tarjottavan tuen muotoilussa on valiokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan osoittautunut toimivaksi Opetushallituksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön viestintäyhteistyö, josta on jo syntynyt lisäarvoa koulutuksen järjestäjille. Sitä on tärkeää jatkaa myös mahdollisissa myöhemmissä poikkeusoloissa.”

”On tärkeää, että viranomaiset tiivistävät edelleen keskinäistä yhteydenpitoaan ja että ohjeistus on yhtenäistä. Tietoa tulee jakaa riittävästi kaikille asianomaisille tahoille: opiskelijoille, oppilaitoksille ja työpaikoille.”

Ja päätösesityksenä meillä on, että eduskunta hyväksyisi muuttamattomana hallituksen esitykseen 85/2020 sisältyvän lakiehdotuksen. — Kiitos.

16.20 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Halusin tulla jälleen kerran kehuamaan suomalaisia opettajia, tällä kertaa ammatillisia opettajia. Minä olen seurannut lähtäen koko kevään ajan, miten opettajat ammatillisessa koulutuksessa ovat hyödyntäneet muun muassa digitalisaatiota ja luoneet uusia innovaatioita niin, ettei opetukseen ole tullut kovin paljon katkoja. Toki ammatillisessa koulutuksessa käytännön taitojen opiskelussa opiskelijat tarvitsevat myös lähiopetusta ja käytännön harjoittelua, mutta monia tänä keväänä syntyneitä uusia opetuksen tapoja aiotaan ammatillisessa koulutuksessa hyödyntää myös jatkossa aiempien opetusmenetelmien rinnalla. Erityisesti on huolehdittava siitä, että jokainen opiskelija saa riittävästi henkilökohtaista apua ja tukea opiskeluissaan, olipa opiskelumuoto sitten mikä tahansa. Koulutus ei saa eriarvoistaa oppilaita ja opiskelijoita, ja tähän on etäopetuksenkin kehittämisessä kiinnitettävä jatkossa enemmän huomiota.

Tässä lakiesityksessä on kysymys siitä, että ammattitaidon ja osaamisen osoittaminen eli näyttöjen suorittaminen olisi tilapäisesti mahdollista toteuttaa aitojen työtilanteiden ja työprosessien sijaan suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita tai työprosesseja, ja lisäksi olisi mahdollista täydentää näytös-ä osoitettua osaamista muulla osaamisen arvioinnilla. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa opintojen edistyminen ja tutkinnon osien ja tutkintojen suorittaminen koronavirusepidemian aiheuttamista poikkeusoloista huolimatta. Vaikka poikkeusolot ovat nyt päättyneet, niin epidemiahan ei suinkaan ole ohi.

Näyttöjen viivästyminen voi johtaa opiskelijan kannalta ammattiin valmistumisen ja siten myös työllistymisen siirtymiseen. Työnantajien näkökulmasta vaikutukset liittyvät ennen kaikkea osaavan työvoiman saatavuuteen. On tärkeää huolehtia siitä, että kenenkään opiskelijan valmistuminen ei jää kiinni puuttuvasta työpaikan näyttöympäristöstä. Toisaalta osaamisen osoittaminen aidoissa työtehtävissä on keskeinen ammatillisen koulutuksen laatutekijä, ja siksi esitettyjä joustomahdollisuuksia on syytä käyttää vain silloin, kun se on välttämätöntä. Kaikissa olosuhteissa on pidettävä huolta siitä, että työelämä voi luottaa siihen, että tutkinnon suorittaneen osaaminen ja ammattitaito on arvioitu ja todennettu asianmukaisesti. Näytön vastaanottajien ammattitaito, osaaminen ja vastuu korostuvat siis entisestään. On myös selvää, että joissakin ammateissa asia on helpompi järjestää kuin joissakin toisissa.

Arvoisa puhemies! Ihan loppuun haluan todeta, että tämän ehdotetun lakimuutoksen vaikutuksia on syytä seurata huomioiden opiskelijoiden, oppilaitosten ja työnantajien nä-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

kökulmat. Uskon vahvasti, että seurantatiedon pohjalta voidaan kehittää aivan uudenlaisia työtapoja ammatilliseen koulutukseen, jatkossa myös ammatilliseen täydennyskoulutukseen, muun muassa digitalisaatiota ja tulevaisuudessa myös virtuaalitodellisuutta entistä enemmän hyödyntämällä. Virtuaalisia oppimisympäristöjä ei ole ammatillisessa koulutuksessa vielä otettu käyttöön optimaalisesti.

16.23 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Kuten edellistä esitystä, tätäkin sivistysvaliokunta piti, saamamme selvityksen perusteella, tarpeellisenä, ja ehdotamme esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Tilanne, jossa valmistuminen lykkääntyy, tutkinnot venyvät ja työllistyminen viivästyy, ei ole kenenkään edun mukaista, ei myöskään tilanne, että ammattikouluista valmistuu epäpäteviä henkilöitä. Siksi on ensisijaisen tärkeää, että ehdotetuista säännösten mahdollistamista väljennyksistä huolimatta tulee selvittää mahdollisuudet toteuttaa näytöt aidoissa työtilanteissa, esimerkiksi vaihtoehtoisia työpaikkoja kartoittamalla. Osaamisen osoittaminen aidoissa työtehtävissä on keskeinen ammatillisen koulutuksen laatutekijä. Mietinnössä korostamme, että esitetyt joustomahdollisuuksia käytetään vain silloin, kun se on koronavirusepidemiaan liittyvien syiden vuoksi välttämätöntä.

16.24 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies, huomasin tänään eduskunnan Twitter-tililtä, että olitte tavannut pääministerin ja yhdessä iloitsitte poikkeusolojen päättymisestä. Se on yhteinen ilomme, mutta samalla me kaikki tiedostamme sen, että uhka ei ole vielä ohi vaan me joudumme olemaan edelleen varovaisia ja mahdollisesti myöskin kokemaan sen, että koronan toinen aalto voi olla todellisuutta. Mutta toki toivomme, että olemme selviytyneet nyt koronasta lopullisesti.

Arvoisa puhemies! Tämä ammattikoulutuksen näyttöjä koskeva lakiesitys on erittäin hyvä ja kannatettava niin koulutuksen järjestäjien kuin opiskelijoiden ja, niin kuin tässä keskustelussa on kuultu, myöskin työelämän näkökulmasta. On huomionarvoista myös se, että kaikki 19 lausuntopalautetta antanutta tahoa kannattivat tätä esitystä. Esitys on kaikin tavoin kannatettava ja tarpeellinen, ja on hienoa, että hallitus tällä tavalla tuo joustavuutta myöskin ammattikoulutuksen näyttöjen toteuttamiseen, mutta olen täysin samaa mieltä siitä, minkä edustaja Mäkisalo-Ropponen toi esille, että on huomioitava se, että opiskelijat kaipaavat myöskin näitä perinteisiä tapoja osoittaa näyttöjä ja että työelämässä todellisissa olosuhteissa osoitettu näyttö on monelle se kaikkein paras tapa se toteuttaa. Tässä sivistysvaliokunta aivan oikein mietinnössään toteaa, että näitä joustomahdollisuuksia käytetään vain silloin, kun se on epidemiaan liittyvien syiden vuoksi välttämätöntä.

Kiitos sivistysvaliokunnalle hyvästä, huolellisesta, eri näkökulmat hyvin huomioon ottavasta mietinnöstä ja hallitukselle tästä hyvästä, kannatettavasta esityksestä.

16.26 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa jo edellisessä keskustelussa hallitusta kiiteltiin hyvästä esityksestä, ja haluan vielä yhtyä niihin kiitoksiin, jotka koskevat korkeakoulujen aloituspaikkojen määrän lisäämistä. Se on nyt tässä tilanteessa järkevää. Myös tämä nyt keskustelun kohteena oleva esitys ammatillisen näyttötutkinnon joustavoittamisesta on opiskelijoiden oikeusturvan kannalta erittäin hyvä.

Edellä on jo käytetty monta hyvää puheenvuoroa, ja valiokunnan puheenjohtaja Risikko tämän hyvin esitteli, en mene siihen sen syvemmin, mutta tosiaan tämä, että osaamisen osoittaminen aidoissa työtehtävissä on keskeinen ammatillisen koulutuksen laatutekijä, ja

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

se, että valiokunta korostaa, että esitettyjä joustomahdollisuuksia käytetään vain silloin, kun se on koronavirusepidemiaan liittyvien syiden vuoksi välttämätöntä, ovat tietenkin tärkeitä periaatteita.

Tätä ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyttä tietysti itsekkin kyllä soisin nyt pohdittavan hyvin vakavasti sitten, kun tehdään syksyllä merkittäviä linjauksia siitä, millä tavalla tätä Suomen uudelleenrakennusta tehdään. Hallitus on pitänyt yhtenä keskeisenä toimenpiteenä oppivelvollisuuden pidentämistä, ja tässä kyllä on todella vakava pohdinnan paikka siitä, auttaako nuoria syrjäytymisvaarassa olevia ihmisiä se, että heidän on pakko mennä oppilaitokseen oppimaan — ja yhdeksi vuodeksi tuskin sinne täysi-ikäisiä ihmisiä enää koulunpenkille pakolla määrätään — vai pitäisikö sinne ammatilliseen koulutukseen löytää enemmän sitä työelämälähtöistä dynamiikkaa, vähän siihen malliin kuin vaikkapa Saksassa käytännössä nähdään, miten tällainen, voisipa melkein sanoa, ikiaikainen mestari—kisälli-mallinen oppiminen todella auttaa siihen, että juuri ne nuoret, jotka eivät sitä koulunpenkkiä niin mielellään kuluttaisi ja joille lukeminen ei välttämättä ole se tapa oppia, saisivat niitä polkuja kiinni yhteiskuntaan. Tämmöistä mestari—kisälli-mallista ajattelua kyllä kannustan hallitusta hakemaan uudistuksensa lähtökohdaksi, mikäli tässä aiotaan hallituksen esittämällä tavalla syksyllä lähteä etenemään.

Mutta kaiken kaikkiaan miettin sitä, voidaanko ne nyt tähän uudistukseen suunnatut rahat käyttää vaikuttavammin jo siellä koulupolun alkupäässä panostamalla siihen, että meillä on tulevaisuudessakin maailman paras peruskoulu Suomessa. Kaikki oppilaat saavat hyvät valmiudet ja korkean motivaation edetä opinpolkua eteenpäin, ja silloin motivoituneet opiskelijat kyllä hakeutuvat sellaisiin koulutusohjelmiin, joista saavat myös varmasti sen toisen asteen tutkinnon.

16.29 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä ammattitaidon ja osaamisen osoittamisen eli näyttöjen toteuttamistavoista. Pääsäännön mukaan näytöt tulee toteuttaa tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa. Koronavirusepidemian aikana näyttöjen toteuttaminen aidoissa työtilanteissa ja -prosesseissa on kuitenkin erityisesti joillakin koulutusaloilla ollut vaikeaa tai mahdotonta, jos työpaikat ovat suljettuja tai niillä on suuri tartuntariski. Näyttöjen toteuttamistapaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan väliaikaisesti muutettavaksi siten, että näytöt voitaisiin aitojen työtilanteiden ja työprosessien sijaan toteuttaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita. Lisäksi väljennettäisiin mahdollisuutta tarvittaessa täydentää näytössä osoitettua osaamista muulla osaamisen arvioinnilla. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa opintojen edistyminen ja tutkinnon osien ja tutkinnon suorittaminen koronavirusepidemian aiheuttamissa poikkeusoloissa.

Valiokunta kannattaa tätä. Asiantuntijakuulemisissa on esitetty toiveita ehdotettujen muutosten seurannasta ja mahdollisesta vakinaistamisesta niiltä osin, mitkä ovat hyviä. Valiokunta on ottanut tähän kantaa ja pitää tärkeänä sitä, että lainmuutoksen vaikutuksia koskien sekä näyttöjen toteuttamistapoja että osaamisen arviointia seurataan tiivistä ja sen yhteydessä kerätään kattavasti tietoa, joka käsittää opiskelijoiden, oppilaitosten ja työelämän näkökulmat.

Seurannalla saadun tiedon perusteella voidaan arvioida tarvetta valmistella lainsäädännöllisiä muutoksia nyt väliaikaisiksi tarkoitettujen muutosten vakinaistamiseksi, ja tällaisia varmasti tulee. Digitalisaatio on yksi, minkä hyödyntäminen varmasti tulee tulevaisuu-

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

nessa näkymään entistä tehokkaammin opiskelussa ja sitä kautta myöskin työelämässä. Vaikka koronapandemia ja -virus ovat huono asia kokonaisuutena, on tietysti hyvä nähdä myöskin, minkälaisia muutoksia näissä tapahtuu, ja käyttää hyödyksi sitten. Digitalisaatio on yksi hyvä asia, mikä varmasti on lyönyt läpi nyt, todellinen digiloikka monessa taloudessa ja myöskin opinahjossa.

16.32 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Hiukan harmittaa, että ammatillinen koulutus on jäänyt vähän tässä korona-ajan koulutuspoliittisessa keskustelussa jalkoihin, mutta tänään sitten näitten lainsäädäntöjen osalta ollaan panostettu, ja lisätalousarvio 4:ssähän oli sitten panostuksia.

Tosiaan tämä lakimuutos on tärkeä ammatillisen koulutuksen opintojen osalta, jotka tänä keväänä ovat olleet kovin haasteellisia, erityisesti työharjoittelun ja ammattitaidon osaamisen näyttöjen suhteen, jotka ovat äärimmäisen tärkeä osa koulutusta ja edellytys myös valmistumiseen.

On äärimmäisen tärkeää, että asiaan reagoidaan nyt ja mahdollistetaan opintojen ja tutkintojen edistyminen myös koronavirusepidemian aikana sekä tuetaan opiskelijoitten valmistumista. Ammatillinen koulutus muutenkin on ollut aikamoisessa murroksessa reformin jälkeen, jota tämä hallitus nyt on sitten muokkaamassa.

On hirmu tärkeää, että viedään eteenpäin hallituksen ammatilliselle koulutukselle vuosi 2020—2022 päättämää kolmivuotista kehittämisohjelmaa, jossa on isoja panoksia jo tälle vuodelle — 80 miljoonaa euroa opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen, mikä ajettiin reformin myötä aika minimiin. Kaikkiaan hallitusohjelmahan sisältää pitkälti yli 200 miljoonaa euroa ammatilliseen koulutukseen lisää rahaa, jolla tuetaan oppimisen edellytyksiä, opiskelijoitten hyvinvointia ja toimintaympäristön muutokseen reagoitua työvoiman tarpeen mukaan koulutuksessa.

Lisäksi on tärkeää, että hallituksen jatkuvan oppimisen uudistusta kiritetään. Nyt on hyväksytty yli 90 koulutus- ja työllisyys Hanketta, joilla tuetaan muuttuvaa työelämää sekä osaavan työvoiman saatavuutta tulevaisuudessa.

Nämä rahoitukset ja nämä panostukset sopivat kyllä loistavasti näihin poikkeuksellisiin olosuhteisiin ja mahdollistavat ammatillisen koulutuksen sekä itsensä kehittämisen, erityisesti nyt sitten poikkeusolojen aikana.

Tähän pykälään liittyen lisätalousarviossahan lisättiin 30 miljoonaa euroa lisää rahaa koronavirustilanteen johdosta tarvittaviin tukitoimiin, opintojen keskeyttämisen ehkäisyyn sekä valmistumassa olevien opiskelijoiden mahdollisuuteen näyttöjen tekemiseen poikkeusolosuhteissa, jotka ovat olleet haasteelliset. Tänänhän tässä pykälässähän sitten sitä näyttöjen poikkeusmahdollisuutta jatketaan heinäkuun loppuun 21.

Vähälle huomiolle on jäänyt myös lisätalousarvion koulutuksen lisääminen ja käynnistäminen 5 000 lähihoitajaopiskelijalle vuoteen 2024 mennessä.

On äärimmäisen tärkeää poikkeusoloissa huolehtia meille niin tärkeästä ammatillisesta koulutuksesta sekä osaajiemme valmistumisesta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Valiokunnan puheenjohtaja Risikko.

16.35 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä hieman jatkan tuosta. Siis tämäkin lakiesitys on erittäin kannatettava, ja siinä me pohdimme hyvinkin paljon juuri näyttöjen antamista tilanteessa, jossa niitä ei voi todellisessa työyhteisössä antaa, ja se osoittaisi sen

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

osaamisen, joka sitten taas tuottaisi sen varmistuksen työnantajalle, että tämä henkilö on suorittanut kaikki tehtävät ja myöskin niin, että hänen ammattitaitonsa laatu on varmistettu.

Totean kuitenkin sen näin ammatillisen koulutuksen opettajana — ja olen ollut silloin aikoinansa ensimmäisiä näyttötutkintoja valmistelemassa Opetushallituksessa — että ihan kaikkea osaamista ei pysty näyttämään koulun olosuhteissa. Kyllähän tässä on koko ajan tietysti tarkennettu sitä ja tarkoitettu, että mahdollisimman autenttisisissa tilanteissahan pitää ne näytöt tehdä, että jos ei voi mennä ihan todellisiin työyhteisöihin, niin ainakin sitten mahdollisimman simuloituihin. Mutta esimerkiksi hoitotyössä on paljon sellaisia tilanteita, joissa valitettavasti ei voi muuta kuin sen oikean potilaan, asiakkaan kanssa näissä asioissa näyttää sitä osaamistaan. Mutta tähän on tarkoitettukin hyvin, hyvin poikkeustilanteisiin, ja minä luotan, aivan niin kuin täällä on opettajia keuhutettu, myös ammatillisen koulutuksen opettajiin siinä, että he kyllä osaavat arvioida sen, että he eivät hyväksy ”mitä sattuu” -näyttötilannetta tai eivät anna sitä läpi eivätkä anna todistusta muuta kuin heille, joista he pystyvät olemaan täysin varmoja, että tämä henkilö nämä asiat osaa. Eli siinä mielessä kyllä on erinomaisen tärkeää huomioida sitä puolta. Eli tämä ei ole mikään yksinkertainen asia.

Sitten myöskin tiedän, että tämä on aiheuttanut hyvin paljon murhetta myöskin opiskelijoille siitä, valmistuuko vai ei. Esimerkiksi terveydenhuollossa on käynyt sillä tavalla, että vaikka opiskelija on ollut viime metreillä opiskelussa, niin onkin evätty sinne työpaikalle meno, ja se on ollut erittäin harmittavaa. Meidän opettajat ovat tietysti tehneet kaikkensa, että nämä opiskelijat valmistuisivat, mutta aina se ei ole ollut täysin mahdollista, varsinkin jos paljon on ollut suorittamatta. Mutta toivon, että tämäkin laki auttaa opiskelijoita ja oppilaitoksia.

Me kiinnitimme huomiota myös viestintään, ja mielestäni täällä on hyvä muistutus meille kaikille siitä, että kun näitä ohjeita annetaan, niin siellä pitää olla yhtenevät ohjeet, selkeät ohjeet ja myöskin juridisesti kestävä. Se pätee tietysti kaikkiin näihin lakeihin, kun näitä sovelletaan, kun siellä on monia soveltajia: on se järjestävä taho koulutuksessa, on toteuttava taho ja sitten on vielä valvoja. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 85/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 54/2019 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 54/2019 vp

Hallituksen esitys HE 10/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

16.39 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys ei ole näitä korona-ajan lakeja vaan paremminkin perustuu yhteiseurooppalaiseen sääntelyyn siitä, miten kuluttajansuojaviranomaiset voivat tehdä yhteistyötä, ja jotta yhteistyötä voidaan tehdä, niin eri maiden kuluttajansuojaviranomaisilla täytyy tietysti olla käytössään vähintään se yhteneväinen minimityökalupakki siitä, miten kuluttajaa suojataan.

Palaamme näihin korona-ajan toimenpiteisiin tarkemmin varmasti tuossa seuraavassa mietinnössä, joka sitten koskee konkreettisemmin tätä suomalaista kuluttajansuojalakia. Mutta olisin toki, arvoisa puhemies, ehkä toivonut hallitukselta nyt sitten tässä koronatilanteessa nopeampaa reagointia, ja miksei tämä nyt sitten jää tästä kriisin jälkeen hautumaan, että miten asiaa tulisi tulevaisuutta varten korjata. Kun suomalaisen ikääntyvään väestöön kohdistuu enenevässä määrin erilaisia huijausyrityksiä ja suoranaisia petoksia, niin näihin pitäisi kyllä kuluttajaviranomaisella ja viranomaisilla ylipäättään olla enemmän työkaluja puuttua.

Tietenkin erittäin valitettavana pidän tätä: Kun nyt tässä koronatilanteessa on iäkästä väestöä jouduttu suojaamaan erityistoimenpitein, kehotuksin yli 70-vuotiaitten osalta pysytellä tällaisissa karanteeninomaisissa olosuhteissa, niin tilanne on varmasti ollut monin tavoin hämmäntävä ja pelottavakin. Kun monet kunnat ja kaupungit ovat esimerkiksi erittäin asiallisesti organisoineet apua ja tukea sinne karanteeninomaisiin olosuhteisiin, vaikkapa soittojen muodossa on kysytty kuulumisia ja on kysytty, tarvitaanko vaikka asiointiapua ja niin edelleen, niin huijarit ovat valitettavasti sitten lähteneet tähän samaan mukaan, esittäytyneet toimivansa esimerkiksi viranomaisen nimissä, pyrkineet tulemaan kohteihin, ja sieltä on sitten anastettu, tai muuten on huijattu näitä iäkkäitä ihmisiä. Pidän tätä erittäin paheksuttavana toimintana, ja sitä mietin, olisiko tähän tilanteeseen pitänyt säätää vaikkapa kovempaa rikosoikeudellista vastuuta niille, jotka tällaista pandemiatilannetta ja tätä iäkkään väestön erityisen haavoittuvaa asemaa tässä tilanteessa pyrkivät tällä tavoin petoksellisesti hyväksikäyttämään. Se on erittäin paheksuttavaa, ja mielestäni tässä nyt lainvalmistelijoiden tuolla ministeriöissä ja meidän lainsäätäjinä täällä eduskunnassa tulisi olla tilanteen tasalla. Mutta on hyvä, että tämä lainsäädäntö joka tapauksessa etenee.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 54/2019 vp sisältyvien 2., 4., ja 6.-16. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi yhdistettyinä hallituksen esitykseen HE 54/2019 vp sisältyvien 1., 3. ja 5. lakiehdotuksen sekä hallituksen esitykseen HE 10/2020 vp sisältyvien 1., 2. ja 3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 53/2020 vp
Toimenpidealoite TPA 17/2020 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 12/2020 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Keskustelu

16.43 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmasta on sanottu, että se pitää nyt koronan myötä nakata romukoppaan. On aivan totta, että tätä ohjelmaa joudutaan tarkastelemaan, kun tilanne on muuttunut, mutta otan nyt tässä esille yhden hyvän asian meidän hallitusohjelmastamme. Siellä nimittäin todetaan kuluttaja- ja pikaluotoista, että näiden sääntelyä ensinnäkin seurataan mutta myöskin että jos sääntelyssä havaitaan puutteita, niin ryhdytään toimenpiteisiin, ja siellä todetaan, että ”vähennetään kuluttajaluottojen houkuttelevuutta jatkamalla aggressiivisen markkinoinnin hillitsemiseen tähtäävää työtä”.

Nämä korkeakorkoiset pikaluotot eli pikavipit, joita tämä hallituksen esitys koskee, ovat olleet jo pitkään ongelma maassamme. Tuhannet ihmiset ovat joutuneet kierteeseen, jossa uusilla vipeillä pyritään maksamaan vanhoja, ja on hyvä, että näitä luottoja koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu useaan otteeseen. Kyse on paljolti heikommassa asemassa olevien ihmisten elämän helpottamisesta. Mielestäni lainsäädännössä on edelleen muutostarpeita. Nyt käsillä oleva esitys koskee tätä koronan aiheuttamaa tilannetta ja on väliaikainen. On erittäin hyvä, että hallitus nyt tässä tilanteessa haluaa hillitä kuluttajaluottojen korkoa ja markkinointia.

Hallituksen esityksestä mietinnön laatinut talousvaliokunta toteaa, että koronakriisin myötä kulutusluottoja tarjotaan suoramarkkinointina huomattavasti aiempaa enemmän, ja nyt tällä lakiesityksellä tämä suoramarkkinointi kielletään väliaikaisesti. Talousvaliokunta myös toteaa, että luottoja perustellaan kriisistä aiheutuvien tulonmenetysten, lomautusten tulovaikutusten ja muiden maksuvaikeuksien hoitamisella, kun niitä ihmisille markkinoidaan. On totta, että koronan aiheuttama talousahdinko on luonut tilan sille, että yhä useampi ihminen miettii sitä, ottaisiko tällaisen pikavipin, ja siksi on hyvä, että hallitus pyrkii korjaamaan tilannetta siihen suuntaan, että houkuttelevuus ei olisi niin suuri.

Mietinnössään talousvaliokunta korostaa sosiaalisen luototuksen merkitystä ja tärkeyttä, ja toivon, että hallitus nyt hallitusohjelman mukaisesti saa tämän sosiaalisen luototuksen käyttöön koko maassa. Kun kysyin kirjallisessa kysymyksessäni ministeri Kiurulta tilannetta, niin hän totesi helmikuussa, että asia on jo valmisteltu ja että se etenee, ja toivon sille hyvää menestystä.

16.46 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen vahvasti markkinatalouden kannattaja, ja mielestäni markkinatalouteen ei koskaan kuulu hädänalaisen ihmisen heikoman aseman käyttäminen hyväksi. Tässä mielessä on todella tärkeää, että kun nyt eletään aivan poikkeuksellista aikaa kansantaloutemme näkökulmasta, niin hallitus tässä tuo tällaisia kuluttajansuojakeinoja, joilla varmistetaan, että näistä luotoista perittävä korko on maltillinen, ja asetetaan tilapäinen 10 prosentin korkokatto.

Ja, arvoisa rouva puhemies, en pitäisi sitä pahana, vaikka hallitus ottaisi myös olojen normalisoituessa tiukemman linjan vipvaamista kohtaan. Vipvaaminen ei kuulu hyvään käytäntöön eikä avoimeen markkinatalouteen, jossa aina siellä markkinoilla toimivilla pitäisi olla riittävän hyvä yhteinen lähtökohta arvioida sitä, ovatko tehtävät sopimukset molempien osapuolten edun mukaisia. Kun keskuspankki pyrkii siihen, että luottoa olisi kaikkien saatavilla käytännössä negatiivisilla koroilla, niin ei voi olla niin, että jotkut pystyvät samassa taloudessa sitten huomattavan korkeilla koroilla kiskomaan sellaisilta talouksilta tai henkilöiltä, jotka ovat vaikeassa asemassa, huomattavan suuria korkotuottoja.

Elikkä tässä mielessä, arvoisa rouva puhemies, pidän perusteltuna tätä hallituksen esitystä, ja talousvaliokunta on tehnyt hyvää työtä, mutta mielestäni hallitus voisi kyllä tässä nyt kuulla hädänalaisten suomalaisten, ylivelkaantuneitten ihmisten ääntä ja pyrkiä jatkosakin suitsimaan näitä korkoja ja vipvaamista.

16.48 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Oli hyvä kuulla edustaja Auton puheenvuoro tästä asiasta, koska olin hivenen hämmentynyt tuosta kokoomuksen vastalauseesta tähän talousvaliokunnassa, koska itsekkin kyllä ajattelen juuri näin, että nämä pikavippifirmat kyllä ovat pitkälti bisneksensä rakentaneet nimenomaan hädänalaisten ihmisten tilanteesta hyötymiseen, ja täällä eduskunnassa on ollut lukuisia erilaisia esityksiä, joilla on pyritty suitsimaan näitten firmojen toimintaa. Minusta tämä hallituksen esitys on hyvä siinä, että tässä ollaan nyt tätä korkokattoa madaltamassa, ja toivonkin — niin kuin täällä taisi olla joku toinenkin kollega, joka totesi siitä, että tämä on tärkeää — että tämä olisi ehkä, jos mahdollista, myöskin koronakriisin jälkeen voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Perussuomalaisten lausumaehdotuksessa otettiin kantaa — ja otettiin peräti pykälämuutosehdotuksessakin — siihen, että tämä korkokatto tulisi koskemaan myöskin kulutus-tavaroitten oston yhteydessä kaupattavia lainoja. Sinällänsä se on ajatuksellisesti minun mielestäni ihan loogista, mutta kun olen katsonut joitakin tällaisia ilmoituksia, joissa myydään erilaisia hyödykkeitä, niin niissä monesti se laina saattaa olla jopa hyvinkin tällaista matalakorkoista, koska yritetään tietysti ihmisiä saada ostamaan ennen kaikkea. Voi olla, että niissä ikään kuin se ansaintalogiikka on vähän toisentyypinen, kun taas sitten näille pikavippifirmoille ansaintalogiikka on nimenomaisesti juurikin siinä korossa.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä esitys tosiaankin saisi olla pontimena ihan sitten pysyvämmälle muutokselle, ja myöskin pidän tärkeänä asiana tätä sosiaalista luototusta, joka valiokunnan mietinnössä on nostettu esille. Meillä on todella vähän vielä niitä kuntia, joissa tämä sosiaalinen luototus on käytössä, ja tähän koskee just sellaisia henkilöitä, joilla sinällänsä on luottotiedot ihan kunnossa — tai ei luottotiedot välttämättä kunnossa, mutta heidän maksukykynsä on kunnossa siinä mielessä, että he pystyvät maksamaan kyllä sitten nämä luottorästinsä, mitä heille on kertynyt, ja heillä on säännöllisiä tuloja — mutta joilla jostakin syystä sitten elämäntilanne on ollut aiemmin sellainen, että on tullut esimerkiksi näitä erilaisia pikavippifirmojen lainoja, ja niitä on sitten helpompi hoitaa, jos ne koottaisiin ja maksettaisiin yhdellä lainalla pois. Tällaisissa tilanteissa tämä sosiaalinen

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

luototus voisi olla erinomainen apuväline, mutta Suomessa se on tosiaan aivan liian vähän tällä hetkellä käytössä kaupunkien sosiaalitoimessa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 53/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhti valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteen hylkäämisestä. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät 5 lausumaehdotusta. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 63/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 9/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 63/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle tieliikenteen ammattipätevyysdirektiivin ja ajokortti-direktiivin muutosten täytäntöönpanoa koskeviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 50/2020 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 50/2020 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 27 ja 49 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 79/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 11/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 16.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verontilityslain 12 f §:n ja tuloverolain 124 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 82/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2020 vp

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 16.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakuusta annetun lain 3 ja 4 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 16.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 89/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 16.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain, merityösopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 10/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 16.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 11 luvun 4 b ja 4 c §:n muuttamisesta sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden työttömyysturvalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2020 vp

Pöytäkirja PTK 94/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 16.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 86/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 8/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 16.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle valtioneuvoston lainanottovaltuuden muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 17.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

23. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 16.6.2020 klo 17.03. Täysistunto lopetettiin klo 16.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola